

ଓଡ଼ିଆ କବି

ମାସିକ ପତ୍ରିକା

ସଂପାଦକ
ଶ୍ରୀ ମୋହନ ସାହୁ

ପ୍ରକାଶକ
ଶ୍ରୀ ସୁନିଲ ପୁରୋହିତ
ବରଗଡ଼

ପ୍ରକାଶନ ସ୍ଥାନ
ବରଗଡ଼

ଯୋଗାଯୋଗ
ଅମୂଲ୍ୟ କୁମାର ପତି
ମୋ: ୯୬୫୮୩୬୧୧୦୩

ମୁଦ୍ରଣ

ଭିତର ପୃଷ୍ଠାରେ :

- କୋଶଲ ସଂଗଠନ କାହିଁକି ଓ କିପରି ?
- କ୍ଷେତ୍ରପ୍ରସ୍ତୁତି
- କୋଶଲ କଥାର ଭାଷା ପରିପ୍ରେକ୍ଷାରେ କୋଶଳୀ ଭାଷା ବିଷୟ
- ଓଡ଼ିଶାର ଚିକିତ୍ସାଶାସ୍ତ୍ରକୁ ଦକ୍ଷିଣ କୋଶଲର ଅବଦାନ
- ଅଲଗ୍ ଆଏ
- ସମ୍ବଲପୁରୀ ଗାତ ଭିତରେ ଆମର ସାମାଜିକ ଇତିହାସର ଝଲକ
- ପୁସ୍ତକପ୍ରତି ବା ଛେରଛେରା
- ସୁସାଇଡ୍ ନୋଟ୍
- ଜିସ୍‌ଦେଶ୍‌ମେ ବଙ୍ଗି ଫୁଟି ହେ

କଳାହାଣ୍ଡି ପିଲାବିକ୍ରୀର ରୌପ୍ୟ ଜୟନ୍ତୀ ବର୍ଷ ଉପଲକ୍ଷେ....

୧୯୮୭-୮୮ ମସିହାର କଥା । ରାମ ଗହୀର: ସଦ୍ୟ ଭୂମିଷ୍ଠ ଶିଶୁସନ୍ତାନ ବିକି ପାଇଥିଲା ୮୦ଟଙ୍କା ଓ ସ୍ତ୍ରୀ-ପାଇଁ ଯୋଡ଼ାଏ ଶାଢ଼ୀ.... ପୁରନ୍ଦର ପୁଅ : ଦୁଇବର୍ଷର ପୁଅକୁ ରାୟପୁର ବଜାରରେ ଚିକିତ୍ସାଟାଏର ଦାମ୍‌ରେ ବିକିଥିଲା.... ବେଲମତୀ : ଅଳ୍ପବୟସ୍କା ବିନିମୟରେ ବିକିଥିଲା ତା'ର ଛୋଟପୁଅକୁ.... ଭାନୁଆ ମାଁ: ଭୋକରେ ମରିଗଲା ପକ୍ଷକେ ହେଲେ ଛାଡ଼ିନଥିଲା ତା'ର ଭିଟାମାଟି.... ପନସ୍ ପୁଅ : ପେଟ ଭୋକର ନିଆଁକୁ ସମ୍ଭାଳି ନ ପାରି ମାତ୍ର ୪୦ଟଙ୍କା ମୂଲ୍ୟରେ ବିକିଦେଲା ତା'ର ନଣନ୍ଦ ବନିତାକୁ .... । ସାରା ଦେଶରେ ହଇଚଇ ସୃଷ୍ଟି ହେଲା । ଏହି ଅଶ୍ରୁତପୂର୍ବ, ଅଭୂତପୂର୍ବ ଘଟଣାକୁ ନେଇ ବିଶ୍ୱସ୍ତରୀୟ ଗଣମାଧ୍ୟମ ସବୁ ଚର୍ଚ୍ଚା କଲେ । ବିଶ୍ୱତରବାରରେ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହେଲା ଭାରତୀୟ ଦାରିଦ୍ର୍ୟର କଂକାଳସାର ଦେହ । ଏ ଦେଶର ଚକ୍ରାଳୀନ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ V ରାଜୀବ ଗାନ୍ଧୀ ନିଜେ ବିଶ୍ୱାସ କରି ପାରିଲେ ନାହିଁ ତାଙ୍କ ରାଜ୍ୟରେ ପ୍ରଜାର ଏ ଚରମ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା । ନିଜ ଆଖିରେ ଦେଖିବାପାଇଁ ଧାଇଁ ଆସିଲେ କଳାହାଣ୍ଡି । ଦେଖିଲେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟର କରାଳଚିତ୍ର, ଦେଖିଲେ କେମିତି ଦିଶେ “ଭୋକ” । ଦେଶର ଭାଗ୍ୟନିୟତା ଦେଖିଗଲେ କେମିତି ଏ ଦେଶର ମଣିଷମାନେ ପଶୁପରି ଭୋକବିକଳରେ ଖାଆନ୍ତି କୁଲୁହିଆ କନ୍ଦା, ତେକୁଳି ପତ୍ର, ସୁନ୍‌ସୁନିଆଁ ଶାଗ ।

ଗୋଟିଏ ଦେଶର ସବୁ ଲାଜମହତ ହାଟରେ ପଡ଼ି ବାଟରେ ଗଡ଼ିଲା । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଗସ୍ତର ପରିଣତି ସ୍ୱରୂପ ଘୋଷଣା ହେଲା ବୃହତ୍ କେ.ବି.କେ. (KBK) ଯୋଜନା । ଯୋଜନା କାର୍ଯ୍ୟାନୁୟନ ପାଇଁ **ସଂପାଦକୀୟ** କେନ୍ଦ୍ରରୁ ଆସିଲା ହଜାର ହଜାର କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅର୍ଥ ସହାୟତା । ଦୀର୍ଘବର୍ଷ ଧରି ଚାଲିଲା କଳାହାଣ୍ଡି, ବଲାଙ୍ଗିର, କୋରାପୁଟ (KBK) ର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ଯୋଜନାର ରୂପାୟନ ପ୍ରକ୍ରିୟା । ଯୋଜନାରେ ସଂପୃକ୍ତ ଧଳାହାତୀରୂପୀ ସରକାରୀ ଅଫିସରମାନେ ମିଥ୍ୟା ବିଲ୍ ଭାଉଚର କରି ସବୁଟଙ୍କା ଖାଇଗଲେ । ଲୁଚ୍ ଟଙ୍କାରେ ଭୁବନେଶ୍ୱର କଟକ ପରି ମହାନଗରୀର ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ଅଂଚଳରେ କୋଠାବାଡ଼ି ତିଆରି ହୋଇ ସେ ମହାନଗରୀ ସବୁର ଶୋଭାବର୍ଦ୍ଧନ ହେଲା । ସହର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟକରଣ ଦୂରାନ୍ୱିତ ହେଲା ଅଥଚ କେ.ବି.କେର ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଜର୍ଜରିତ ଚେହେରାରେ ଲେଖମାତ୍ର ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆସିଲା ନାହିଁ । ଭୋକର ମାନଚିତ୍ର ଅପରିବର୍ତ୍ତିତ - ଯେଉଁ ଡିମିରେକୁ ସେଇ ଡିମିରେ ହୋଇ ରହିଗଲା । Tribal Tourism, Sex Tourism ପରି Poverty Tourism ର ସୂତ୍ରପାତ ହେଲା । ଦେଶବିଦେଶରୁ ସାମ୍ବାଦିକ, ଟୁକ୍ସିଜାବା, ପର୍ଯ୍ୟଟକମାନଙ୍କ ସୁଅ ଛୁଟିଲା KBK କୁ, ଭୋକ ଦେଖିବାକୁ, ଭୋକିଲା ଲୋକ ଦେଖିବାକୁ । ଭୋକ ଉପରେ କ୍ଷେତ୍ର ଅଧ୍ୟୟନ ହେଲା, ଗବେଷଣା ହେଲା, ବହି ଲେଖା ହେଲା, ବୃତ୍ତଚିତ୍ର ନିର୍ମାଣ ହେଲା .....ଇତ୍ୟାଦି ଇତ୍ୟାଦି ହେଲା । କିନ୍ତୁ ଭୋକ ଗଲାନାହିଁ ।

୨୦୧୦ । ବଲାଙ୍ଗିର ଜିଲ୍ଲା ଖପ୍ରାଖୋଲ୍ ବ୍ଲକ୍ । ଝବ୍‌ରିପାଲି ଗାଁ । ଏହି ଗାଁର ଝିଣ୍ଡୁ ବରିହାଙ୍କ ସମେତ ତାଙ୍କ ପରିବାରର ପାଂଚ ପାଂଚ ଜଣ ସଦସ୍ୟ ଭୋକରେ ମରିଗଲେ । ଏହାକୁ ନେଇ ଜାତୀୟସ୍ତରରେ ପ୍ରଚାର ଆଲୋଚନ ସୃଷ୍ଟି ହେଲା । ଏହି ଘଟଣାକୁ ଗୁରୁତ୍ୱର ସହ ବିଚାରକୁ ନେଇ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ତରଫରୁ ଏକ ତଥ୍ୟ ଅନୁସନ୍ଧାନକାରୀ ଦଳ (Fact Finding Team) ନିଜଆତ୍ମ ଝବ୍‌ରିପାଲି ତଥା ଆଖପାଖ ଗ୍ରାମ ଗସ୍ତରେ ଆସିଲେ

ଦାରିଦ୍ର୍ୟର ବାସ୍ତବ ସ୍ଥିତି ଅନୁଧ୍ୟାନ ପାଇଁ । ତା'କୁ ତଥ୍ୟ, ସୂଚନା, ସହାୟତା ପାଇଁ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଅଧିକାରୀମାନେ ପାଖେ ପାଖେ ଜଣି ରହିଲେ । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର କଥା, ରାଜ୍ୟସରକାରଙ୍କ ଅଧିକାରୀମାନଙ୍କୁ ବିଶ୍ୱାସକୁ ନ ନେଇ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଦଳର ସହଯୋଗୀମାନେ ଏକା ଏକା ବିଭିନ୍ନ ଗ୍ରାମକୁ ଯାଇ ଲୋକମାନଙ୍କ ସହ ମିଶି ପ୍ରକୃତ ସତ୍ୟ ଜାଣିବାପାଇଁ ପ୍ରୟାସ କରିଥିଲେ । ଗୋଟିଏ ରାଜ୍ୟପାଇଁ, ସରକାର ପାଇଁ, ଅଧିକାରୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଏହା କ'ଣ କମ୍ ଅପମାନ କଥା ?

ଆଉ କେତେ ବନିତା ବିକ୍ରି ହେଲେ, ଝିଣ୍ଟୁ ବରିହା ମଲେଯାଇ ଆମେ ଶିଖିବା ? ଆଉ କେତେଦିନ ଅନାହାର ମୃତ୍ୟୁକୁ ରୋଗଜନିତ ମୃତ୍ୟୁ ବୋଲି କହୁଥିବା ? ଋଷୀ ଆଦୁହତ୍ୟାକୁ ରଣବୋଧଜନିତ ବା ଘରୋଇ କଳହ କାରଣରୁ ବୋଲି ସଫେଇ ଦେଉଥିବା । ଖାଇବାକୁ ନ ପାଇଲେ ଅନାହାରରେ ମଣିଷ ରୋଗଗ୍ରସ୍ତ ହୁଏ, ମରେ । ଏହା କିଏ ଜାଣିନାହିଁ ? ମଣିଷ ଭୋକରେ ମରୁଥିବା ବେଳେ ସାହିତ୍ୟାମୋଦୀ ସରକାର ଓ ପ୍ରଶାସନ ଶବ୍ଦଶୂନ୍ୟ ଛାଡ଼ନ୍ତୁ, ଶବ୍ଦର ଭେଲିକି ଦେଖାଇ ମୁଣ୍ଡରୁ ଦାୟିତ୍ୱ ଖସାଇବା ବାହାନା ଭୁଲିଯାଆନ୍ତୁ । ମାନବିକତାପୂର୍ଣ୍ଣ ବିବେକର ଦଂଶନରେ ଅନାହାର ମୃତ୍ୟୁ, ଋଷୀ ଆଦୁହତ୍ୟାକୁ ସ୍ୱାକାର କରନ୍ତୁ । ଦାୟିତ୍ୱ ନିଜ ମୁଣ୍ଡକୁ ନିଅନ୍ତୁ । ନଚେତ୍ ଗରିବ ଋଷୀଙ୍କ ଯେତେ କାଟି କଟକ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ KBK ପାଣ୍ଡି ଲୁଚ୍ ଅର୍ଥରେ ତିଆରି ଥିବା ବିଶାଳ ଅଜ୍ଞାନିକା ସବୁକୁ ତୁମେ ବା ତୁମର ପୁଅନାତି ଭୋଗ କରିପାରିବେ ନାହିଁ । ତୁମର ଚତୁରତା ତଥା ଅଥର୍ବପଣ ଯୋଗୁଁ ଭୋକରେ ମରିଥିବା ସାଧାରଣ ମଣିଷ ଓ ଆଦୁହତ୍ୟା କରିଥିବା ଋଷୀମାନଙ୍କ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆହ୍ୱାନ ପ୍ରକାପ ଗୁଞ୍ଜରି ଉଠୁଥିବ ତୁମର ସୁଦୃଶ୍ୟ ପ୍ରାସାଦର ଖାଁ ଖାଁ ନିର୍ଜନତା, ଶୂନ୍ୟତା ଭିତରେ । ତୁମର ସଜ୍ଜନ ସତ୍ତା ସେଇ ପ୍ରେତମାନଙ୍କ ଗହଣରେ ତୁମକୁ ଏକାକୀ ଛାଡ଼ି ପଳାୟନ କରୁଥିବେ ଛା'ଲଣ, ଆମେରିକା, କାନାଡ଼ା । ବ୍ୟାଙ୍କ୍ ଲବ୍ଧ ସବୁକୁ ଖାଇଯିବେ ଭିଜିଲେନ୍ସ ଭୂତ । ତୁମକୁ ସ୍ୱାଗତ କରିବାକୁ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିବେ କଳିଙ୍ଗ, ଆପୋଲୋର ଆଇ.ସି.ୟୁ (I.C.U.) ସବୁ । ଏଇ ନିଷ୍ଠୁର ସତ୍ୟର ପ୍ରୟୋଗର ଅୟମାରମ୍ଭ ହୋଇସାରିଛି ।

କୋଶଳ ସଂଗଠନ କାହିଁକି ଓ କିପରି ?

୧. ଅମୂଲ୍ୟ କୁମାର ପତି

କୋଶଳ ସଂଗଠନର ଆବଶ୍ୟକ ଅନେକତା କାରଣ ମଧ୍ୟରୁ ମୁଖ୍ୟ ହେଉଛି ଅର୍ଥନୈତିକ ଦିଗର ବିଷମତା । ଯେହେତୁ ଓଡ଼ିଶା ଏକ କୃଷିପ୍ରଧାନ ରାଜ୍ୟ; କୃଷି ଉପରେ ଆମର ଅର୍ଥନୀତି ନିର୍ଭର କରେ । ଆଉ କୃଷି ନିର୍ଭର କରେ ଜଳସେଚନ ଉପରେ ଯେହେତୁ ଜଳ ବିନା କୃଷିର ଉନ୍ନତି ଅସମ୍ଭବ । ସେଇ ଜଳସେଚନର ବିଷମତା କିପରି ହେଉଛି ତା'ର ଏକ ଆଲୋଚନା କରିବା ।

୧୮୭୬ମସିହାରେ ନଅଙ୍କ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ପରେ କଟକ କମିଶନରଙ୍କ ଶାସନାଧିନ ପଥା-କଟକ, ପୁରୀ ଓ ବାଲେଶ୍ୱର (ରାଜା-କମିସନର ଶାସନାଧିନ ଅଂଚଳକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ) ଅଞ୍ଚଳରେ ଲଂରେଜ ସରକାର ତରଫରୁ ବ୍ୟାପକ ଜଳସେଚନ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଗଲା । ମହାନଦୀ, କାଠଯୋଡ଼ି,

ବିରୁପା, ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ଓ ବୈତରଣୀ ନଦୀରେ ଆନିକଟମାନ ନିର୍ମାଣ କରି ଜଳସେଚନର ବ୍ୟାପକ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଗଲା । ତାଳଦଣ୍ଡା, ମାର୍ଗାଘାଇ, ଇଷ୍ଟକେନାଲ୍ ଆଦି ଖୋଳାଯାଇ ଉପରୋକ୍ତ ନଦୀମାନଙ୍କୁ ସଂଯୋଗ କରାଗଲା । ଏଇ ଗଲା ସ୍ୱାଧୀନତା ପାଇବାର ପୂର୍ବର କଥା । ପରର କଥା ହେଉଛି ଶ୍ରୀ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଥିବା ସମୟରେ ସାଳନ୍ଦୀ ନଦୀ ଉପରେ ଏକ ବନ୍ଧ କରାଗଲା କେନ୍ଦୁଝରରେ, ଯାହାର ଅଧିକାଂଶ ଜଳ ଉଦ୍ରୁକ ଜିଲ୍ଲାକୁ ଗଲା । ରାଞ୍ଜିରୁ ବାହାରିଥିବା ସୁବର୍ଣ୍ଣରେଖା ନଦୀବନ୍ଧ ପାଇଁ ଟ. ୪୫୦କୋଟି ଦିଆସରିଛି । ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଓ ବାଲେଶ୍ୱର ଖୁବ୍ ଶୀଘ୍ର ପାଣି ପାଇଯିବେ । ମହାନଦୀ ବାମପଟ (ପୂର୍ବାଞ୍ଚଳର) ଯଥେଷ୍ଟ ଜଳସେଚନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇସାରିଲାଣି । ତାହାଣପଟ ଅର୍ଥାତ୍ ନୟାଗଡ଼, ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଆଦି

ଅଞ୍ଚଳରେ ପ୍ରଚୁର ଜଳବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇପାରିନି । ଏଣୁ ନବୀନ ସରକାର ଏଥିପାଇଁ ଚିନ୍ତିତ ଏବଂ ଉଦ୍ୟମରତ । ଗଞ୍ଜାମ ଜିଲ୍ଲା ରକ୍ଷିକୁଲ୍ୟା ନଦୀରେ ପାଣି ରହୁନାହିଁ ଏଣୁ ସେଠାରେ ମଧ୍ୟ ଜଳସେଚନ ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ହେଉଛି । ଏଇସବୁ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ପାଇଁ ସିଣ୍ଡେଲ ବ୍ୟାରେଜର ପରିକଳ୍ପନା । ଜଳେକ୍ତ୍ରିକ୍ ଉତ୍ପାଦନ ବଢ଼ାଇବା କଥା ଏକ ବାହାନା । ନୟିନୀ ଶତପଥୀ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଥିବା ସମୟରେ ରେଙ୍ଗାଲି ଡେମ୍ ଓ ତାର ଚିରିଶ୍ କିଲୋମିଟର ତଳକୁ ସମ୍ଭଲ ବେରେଜ୍ ଯାହାକି ସରକାର ଷ୍ଟେଜ୍-୧ ଓ ଷ୍ଟେଜ୍-୨ କହୁଛନ୍ତି, ଯୋଜନା କରାଗଲା । ୧୯୭୩ରେ ତତ୍କାଳୀନ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଶୁଭ ଦେଲେ । ବ୍ରାହ୍ମଣୀନଦୀ ଉପରେ ଏହା କରାଗଲା । ଏଥିରେ କଟକ, ଯାଜପୁର, ଭୁବନେଶ୍ୱର ଓ ଅନୁଗୁଳର ୨ଲକ୍ଷ ଏକର

ଅଧ୍ୟାପକ ବିହାରୀ ବାଗ, ପଞ୍ଚାୟତ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ, ବରଗଡ଼, କୋଶଳାଞ୍ଚଳ, ଓଡ଼ିଶା ଏହି ପୃଷ୍ଠା ପାଇଁ ପୁଷ୍ଟପୋଷକତା କରିଥିବାରୁ ତାଙ୍କୁ ଅଶେଷ ଧନ୍ୟବାଦ ।

କମି ଜଳସେଚିତ ହେଲା । ତାକୁ ଆହୁରି ବ୍ୟାପକ କରିବା ପାଇଁ ଆହୁରି ଆହୁରି ଯୋଜନାମାନ କରିଛନ୍ତି । ଏବେ ବି କାମମାନ ଚାଲିଛି । ନରାଜ ଆନିକଟ ପାଇଁ ୩୫କୋଟି ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ କରାଯାଇ ନିର୍ମିତ ଜଳସେଚନ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଛି ।

କିନ୍ତୁ ଆମ କୋଶଳାଞ୍ଚଳ ପାଇଁ ଓଡ଼ିଶା ସରକାର ଚିନ୍ତିତ ଥିବାର ଜଣାପଡ଼େନି । ଅନେକ ଜଳସେଚନ ଯୋଜନା ସିଦ୍ଧାନ୍ତ କରି ମଧ୍ୟ ବନ୍ଦ କରି ଦିଆଯାଇଛି । ଭେଡ଼େନ ନଦୀ, ତେଲନଦୀ ଉପରେ କୌଣସି ନଦୀବନ୍ଧ ଯୋଜନା ନାହିଁ । କୋଶଳାଞ୍ଚଳର ନଦୀମାନଙ୍କରୁ ପାଣି ବ୍ୟବହାର କରି ଜଳସେଚନ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବାକୁ ସରକାର କୁଣ୍ଠିତ । ଯେପରିକି ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ରାଜକୋଷ ଖାଲି ପୂର୍ବାଞ୍ଚଳର, ଆମର କିଛି ହକ୍ ନାହିଁ ।

କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ପାଣ୍ଠିରୁ ଏଇଠି ହାରାକୁଦ ତେମ୍ ହୋଇଗଲା କିନ୍ତୁ ଆମର ଏକ ଉର୍ବର ଅଞ୍ଚଳ ବୁଡ଼ିଗଲା ଏବଂ ସବୁ ପ୍ରକାର ଲାଭ ଉଠାଇନେଲା ପୂର୍ବାଞ୍ଚଳ । ଆମ ଏଇଠି ୧୦୮୫ ବର୍ଗ କିଲୋମିଟର ଜଳସେଚନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏବେ ତେଲ ଏଣ୍ଡ ଆଡୁ କମି କମି ୭୦୦ ବର୍ଗ

କିଲୋମିଟରକୁ ଆସିଲାଣି । ଆଉ ହାରାକୁଦ ପାଣିରୁ ପୂର୍ବାଞ୍ଚଳରେ ହେଉଛି ୪୫୦୦ ବର୍ଗ କିଲୋମିଟର ଜଳସେଚନ । ବାଲିମେଳା, ଅପର କୋଲାବ୍ ଓ ଇନ୍ଦ୍ରାବତୀରେ ଜଳଭାବ ଦେଖାଗଲାଣି । ବିଜୁଳୀ ଉତ୍ପାଦନ କମିବା ନିଶ୍ଚିତ । ଉତ୍ତେଜନଦୀରେ ତାଳଭାରସନ୍ କରି କିଛି ଅଞ୍ଚଳ ଓ ସୁନ୍ଦରାନଦୀ ଉପରେ ଥିବା ତେମ୍ରେ ମଧ୍ୟ ପାଣି ଅଭାବ ଦେଖାଯାଉଛି । ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଜିଲ୍ଲାରେ ମେଜର୍ ଇରିଗେସନ୍ ପ୍ରୋଜେକ୍ଟ ତାର ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ନଦୀବନ୍ଧଟିଏ କରିଛି । ରେଡ଼ାଖୋଲ, କୁଟିଣ୍ଡା ଆଦି ଅଞ୍ଚଳରେ ସେମିତି କିଛି ଆଖିଦୃଶିଆ ବ୍ୟବସ୍ଥା ନାହିଁ । ଦେବଗଡ଼ରେ ମଧ୍ୟ ନାହିଁ । ରାଜା-ରାଜୁଡ଼ା ସମୟରେ ତିପି ଟେକ୍‌ଡେମ୍ କରିଥିଲେ ଯାହାକି ଏବେ ଅଚଳ । ଭଲୁଣ୍ଡା ଅଞ୍ଚଳରେ ହରିହର ଯୋରରୁ ଠେଙ୍ଗ ତେମ୍ ମାଧ୍ୟମରେ କିଛି ଜଳସେଚନ ହେଉଛି । ଧମା ଅଞ୍ଚଳରେ ରବିଶ୍ୟ ବ୍ୟାଘାତ ହେଲାଣି । ବଉଦରେ ସାଲକି ପ୍ରୋଜେକ୍ଟରେ ୧୦ ହଜାର ଏବଂ ବାଘନଦୀ ଉପରେ ଏକ ମିଡ଼ି ଯମ୍ ଇରିଗେସନ୍ ପ୍ରୋଜେକ୍ଟ ହେଉଛି । ବଲାଙ୍ଗିର ଜିଲ୍ଲାରେ ୩% ଇରିଗେସନ୍ ।

କ୍ଷେତ୍ରପ୍ରସ୍ତୁତି

ଏବେ ଚାଲିଛି କୋଶଳାଞ୍ଚଳର ଧନୁଯାତ୍ରା ରତ୍ନ । କେଉଁଠି ଏ ଯାତ୍ରା ସରିଲାଣି ତ କେଉଁଠି ହେବ । ବରଗଡ଼ରେ ଚାଲିଛି ଏବେ । ସବୁଠୁ ବଡ଼ ଆକାର ପ୍ରକାର ଓ ଆଡ଼ମ୍ବରରେ ଏଠି ଆୟୋଜିତ ହେଉଥିବାରୁ ଏହା ହୋଇଗଲାଣି ବିଶ୍ୱପ୍ରସିଦ୍ଧ । ‘ମଥୁରା ମଙ୍ଗଳ’ କାବ୍ୟରେ ଧନୁଯାତ୍ରାର ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବାକୁ ଯାଇ କବି କହିଛନ୍ତି - “କରିଛି

ସାୟକ ପୂଜା କଂସ ବାରମଣି, ଆସିଛନ୍ତି ଅନେକ ଦେଶରୁ ନୃପମଣି, ତାହା ଦେଖିବାର ପାଇଁ....” ସତରେ, ଦେଶାଦେଶାନ୍ତରୁ ବି ବୀର ଦର୍ଶକମାନେ ଏଠାକୁ ଆସୁଛନ୍ତି ।

ଏ ଧନୁଯାତ୍ରା କେବଳ ବରଗଡ଼ ସହରରେ ସୀମିତ ନୁହେଁ । ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେଉଛି କୋଶଳାଞ୍ଚଳର ଅନେକ ସ୍ଥାନରେ । ଅଲଗା ଅଲଗା ସ୍ଥାନରେ ଅଲଗା ଅଲଗା ସମୟ

ସୁକ୍ଷେପେ ନଦୀ ପ୍ରୋଜେକ୍ଟରୁ କିଛି ପାଣି ମାଡୁଛି ଯାହାକି ୩% ଭିତରେ । ପଦ୍ମପୁର ଅଞ୍ଚଳ କଥା ‘କୋଶଲ୍ କଥା’ର ଗତ ସଂଖ୍ୟାରେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ରଙ୍ଗାଧର ପଣ୍ଡାଙ୍କ ଏକ ଲେଖାରୁ ଜଣାପଡ଼େ । ସରକାର ଯଦି ଚାହାଁନ୍ତି ତେବେ ପଦ୍ମପୁର ଉପଖଣ୍ଡର ଏକ ଇଞ୍ଚ କମି ମଧ୍ୟ ଅଣଜଳସେଚିତ ରହନ୍ତା ନାହିଁ । ଆମ ଏଠିକାର ତେଲ ଓ ତାର ଉପନଦୀ ଯଥା - ରାଉଲ, ଶଗଡ଼ା, ହାତୀ, ଖଡ଼ଙ୍ଗ, ଉତେଲ ଆଦି ନଦୀ ଚିରସ୍ରୋତା । ଇନ୍ଦ୍ରନଦୀ ଉପରେ ଜଳସେଚନ ଯୋଜନା ସ୍ଥିର ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ବନ୍ଦ ଅଛି । କୋଶଳାଞ୍ଚଳ ପାଣି ଆଇ ମଧ୍ୟ ମଗୁଡ଼ିଗ୍ରସ୍ତ, ଏଥିପାଇଁ ଅନାହାର ମୃତ୍ୟୁ, ପିଲାବିକ୍ରୀ, ଦାଦନ ଶ୍ରମିକ, ମାତୃ ମୃତ୍ୟୁହାର, ଶିଶୁ ମୃତ୍ୟୁହାର ବଢ଼ି ବଢ଼ି ଚାଲିଛି । ପ୍ରଚୁର ଜଳ ଆଇ ମଧ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଇଚ୍ଛାଶକ୍ତି ଅଭାବରୁ କୋଶଳାଞ୍ଚଳକୁ ଆଜି ପୃଥିବୀର ଦରିଦ୍ରତମ ଅଞ୍ଚଳ ରୂପେ ପରିଗଣିତ କରି ଜାତିସଂଘ ରିପୋର୍ଟ ପ୍ରକାଶ କରିଛି ।

v ଉପଦେଷ୍ଟା

କୋଶଳ ସଂପର୍କ ବାହିନୀ

ପୁଷ୍ପ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ

ପୁରୋହିତ ଭବନ, ଏନ୍.ଏଚ.-୨,

ବରଗଡ଼, ପିନ୍ - ୭୬୮୦୨୮

ମୋ: ୯୬୫୮୩୬୧୧୦୩

n ମନୋରଞ୍ଜନ ସାହୁ

ନିର୍ଦ୍ଦେଶ । ଯାହା ହେଲେବି ସବୁଯାକ ଏଇ ଶୀତଋତୁରେ ହିଁ ସୀମିତ । କୋଶଳାଞ୍ଚଳର ଅଧିକାଂଶ ଋଷ ଏକଫସଲି । ପୁଷ୍ପମାସ ବେଳକୁ ସଭିଜ ଋଷବାସ ଶେଷ । ‘ମାସର ନାଁ ପୁଷ୍ପ, ସମକର ଘରେ ମାନେ ପଣେ, ସମକର ମନ୍ ଖୁସ୍’ । ଏଭଳି ସମୟରେ ଏ ଆଡ଼ମ୍ବରପୁର୍ଣ୍ଣ ଧନୁଯାତ୍ରା । ବରଗଡ଼ର ଧନୁଯାତ୍ରାକୁ ଅନୁକରଣ କରି ଅନ୍ୟସ୍ଥାନରେ

ସେମିତି କରୁଛନ୍ତି ବୋଲି କହିହେବ ନାହିଁ । କେତେକ ସ୍ଥାନରେ ଏହି ଯାତ୍ରା ଏବର ବୋଲି ସ୍ପଷ୍ଟ ଜଣାପଡୁଛି । ମାତ୍ର କେତେକ ସ୍ଥାନରେ ତାଙ୍କର ଧନ୍ୟଯାତ୍ରା ବରଗଡ଼ ଯାତ୍ରାଠାରୁ ଅଧିକ ପ୍ରାଚୀନ ବୋଲି ଦାବୀ କରନ୍ତି ।

ଏତେ କଥା ବଖାଣିବାର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ଏହି ଯେ କୋଶଳାଞ୍ଚଳର ଅନେକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରକାରର ପର୍ବପର୍ବାଣି ଓ ଉତ୍ସବାନୁଷ୍ଠାନରୁ ଏହା ହେଉଛି ଏକ । ଓଡ଼ିଶାର ପଶ୍ଚିମାଞ୍ଚଳକୁ ଛାଡ଼ି ଅନ୍ୟତ୍ର କେଉଁଠି ଏ ପ୍ରକାର ଆୟୋଜନ ହେଉଥିବାର ଆମର ଜ୍ଞାତବ୍ୟ ନୁହେଁ । ଏ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏହା ମଧ୍ୟ କୋଶଳାଞ୍ଚଳର ଏକ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ସାଂସ୍କୃତିକ ପରିଚୟ । ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ନାମ ସଂକୀର୍ତ୍ତନ, ସଂଚାର, କରମା ଏବଂ ଅଙ୍ଗୁଳିମେୟ ଚିତ୍ତି ବ୍ୟତୀତ କର୍ମକୁଳ ଜୀବନରେ ସରସତାର ସଂରକ୍ଷଣ ପାଇଁ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ପ୍ରକାର ସୁଯୋଗ ନଥାଏ । ସାମୟିକ ଆମୋଦ ପ୍ରମୋଦର ବ୍ୟବସ୍ଥା ପାଇଁ ସ୍ଥାନୀୟ ଉଦ୍‌ଯୋଗୀ ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ଏ ଦିଗରେ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ନିଶ୍ଚୟ ସ୍ୱାଗତଯୋଗ୍ୟ । ମାତ୍ର ଦୁଃଖର କଥା ଯେ ପୂଜାପାର୍ବଣ ଓ ଆମୋଦ ପ୍ରମୋଦ ନାଆଁରେ ଆମେ ନୁଆଁ ଆମଦାନୀ କରି ନୁଆଁ ନୁଆଁ ପ୍ରକାରର ଉତ୍ସବାନୁଷ୍ଠାନ ପାଇଁ ବେଶ ଆଗେଇ ଯାଇ ନିଜର ସାଂସ୍କୃତିକ ପରିଚୟ ଟିକକ ହରାଇ ବସୁଛି । ଧାର୍ମିକ ବିଶ୍ୱାସ ଓ ଦେବଦେବୀ ଆରାଧନା ଅଭିନନ୍ଦନୀୟ ନିଶ୍ଚୟ । କିନ୍ତୁ ସେଇ ନାଁରେ ଆମେ ଯଦି ବାରମାସରେ ତେର ଆଡ଼ମ୍ବର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଯାତ୍ରାରେ ମାତିବା ଆମର ଆର୍ଥିକସ୍ଥିତି ଦୋହଲିବ ନିଶ୍ଚୟ । ଗଣେଶପୂଜା, ସରସ୍ୱତୀ ପୂଜା, ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନରେ ସାମିତ ଥିଲା । ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଆମ ବଡ଼ଦାଣ୍ଡକୁ ଟାଣି ତହିଁରେ କମିଟିସନ୍ କରିବାର କୌଣସି ଆବଶ୍ୟକତା

ନାହିଁ ।

ଦୁର୍ଗା ଥିଲେ ଦୁର୍ଗାମାନଙ୍କର ଅଧିଷ୍ଠାତ୍ରୀ ଦେବୀ । ରାଜା ଜମିଦାର ସେ ପୂଜାର ଆୟୋଜନ କରୁଥିଲେ । ରଙ୍ଗ ଗଲେ । ଏଣୁ ପ୍ରଜାଏ ତାହା କଲେ । ପ୍ରଥମେ କଳିକତା, ସେଇଠୁ କଟକ, ସେଇଠୁ ପୁଣି କୋଶଳାଞ୍ଚଳ । ଏଥିରେ କେଉଁଠି ଗନ୍ଧି ମେଡ଼ ତ କେଉଁଠି ସୁନାମେଡ଼ ! ଆମର ତ ମଙ୍ଗଳାକୁଠି ମାନଙ୍କରେ କି ସୁନ୍ଦର ହେଉଥିଲା ଭାଇ ଜାଉଁଡିଆ । ତାହା ଚାଲିଲା ଦୁର୍ଗାମେଡ଼କୁ । ଯାଉ, ଭଲ କଥା । ମାତ୍ର ପୂର୍ବାଞ୍ଚଳରେ ତ ଦୁର୍ଗାପୂଜାରେ ଭାଇଜାଉଁଡିଆ ପରମ୍ପରା ନାହିଁ । ଆମେ ବି ସେମିତି ଭାଇ ଜାଉଁଡିଆକୁ ଛାଡ଼ିବା ନାହିଁ ତ ! ସେଠି ତ ଭାଇଦଦାଙ୍କ ପାଇଁ ଭଉଣୀକରେ ଖୁଦୁକୁଣୀ । ଏଆଡ଼େ ବି ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ଆରମ୍ଭ କଲେଣି । ଅବଶ୍ୟ ଏହା ଗାଉଁଲି କାରବାର । ମଡ଼ନ୍ କାରବାରରେ ହେଉଛି ରାକ୍ଷାବନ୍ଧନ । ଏହା ଉତ୍ତର ଭାରତୀୟ ପରମ୍ପରା । ଅବଶ୍ୟ ମହାଭାରତୀୟ ସ୍ରୋତରେ ସାମିଲ ହେବା କିଛି ମନ୍ଦକଥା ନୁହେଁ । ମାତ୍ର ଆମ ଜଗନ୍ନାଥ ଆଞ୍ଚଳରେ ଏଇ ରାକ୍ଷା ପୂର୍ଣ୍ଣିମାଟା ବଳରାମଙ୍କ ଜନ୍ମଦିବସ । ବିଚରା ବଳରାମଟା ହଲଧର ଗୁଆଟିଏ । ଏଣୁ ଏଇ ଦିନରେ ବଳଦମାନଙ୍କ ଶିଫରେ ରାକ୍ଷା ପିନ୍ଧାଇ ସେମାନଙ୍କୁ କ୍ଷୀରିପିଠା ଖୁଆଉଁ । ଏଇୟା ଥିଲା ପରମ୍ପରା । ଭାଇଜାଉଁଡିଆକୁ ଛାଡ଼ି ରାକ୍ଷା ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଦିନ ଆମେ ଭାଇଦଦାଙ୍କୁ ରାକ୍ଷା ପିନ୍ଧାଇ ତାଙ୍କୁ ବଳଦକରୁ ନାହିଁ ତ ?

ହଁ, ‘ବାରମାସେ ତେର ପର୍ବ’ କଥା । ‘ବାରମାସେ ତେରଯାତ୍ରା ଦେଖୁଥିବି ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ରେ ହୋଇ ଭିଜାରୀ’ - ଏଇଟା କେବଳ ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ରର କଥା, ଯେଉଁଠି ଭକ୍ତମାନଙ୍କୁ କେବଳ ‘ଆସ ଆସ... ଦିଅ

ଦିଅ...!’ ସେଇ ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ର ହେଉଛି ପକ୍ଷୀ ଶ୍ରୀ ଅର୍ଥାତ ଲକ୍ଷ୍ମୀ କ୍ଷେତ୍ର ! ଅର୍ଥାଗମର କ୍ଷେତ୍ର ! ଆଉ ଅର୍ଥାଗମର ପକ୍ଷୀ ହେଉଛି ସେଇ ‘ବାରମାସେ ତେର ଯାତ୍ରା’ । ଯେତେ ଯାତ୍ରାକୁ ସେତେ ଯାତ୍ରୀ, ସେତେ ଅର୍ଥ ! ଆମେ କରିପାରିବା ସେମିତି ଯାତ୍ରା ? ଆମର ଯାତ୍ରାରେ ଅର୍ଥାଗମ ହୁଏ ନି, ହୁଏ ଅର୍ଥ ନିର୍ଗମନ । ଆମେ କାହିଁକି ମାତିବା ଏଥିରେ ?

ପ୍ରସଙ୍ଗକ୍ରମେ କଥାଏ ତ କହିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ପୁରୀରେ ହୁଏ ରଥଯାତ୍ରା । ବିଶ୍ୱପ୍ରସିଦ୍ଧ ରଥଯାତ୍ରା । କୋଶଳାଞ୍ଚଳରେ ବି ହୁଏ ରଥଯାତ୍ରା । ଆମେ କ’ଣ ପୁରୀ ରଥଯାତ୍ରାକୁ ଦେଖି ଶିଖି ସେମିତି କରୁଛୁ ? ନୋ, ଏବ୍‌ସୋଲୁଟ୍‌ଲି ନୋ ! କୁହାଯାଇଛି ‘ବଉଧ ରୂପେ ରହିଲ ନାଳକନ୍ଦରରେ’ । ପୁଣି ଚଡ଼ ଦେଉଳ କାନ୍ଥର ଦଶାବତାର ମୂର୍ତ୍ତି ଭିତରେ ଥିବା ବୁଦ୍ଧ ଅବତାରର ମୁହଁ ଗୋଟାମୋଟା ଜଗନ୍ନାଥ । ଅତଏବ କେତେକ ପଣ୍ଡିତ ଜଗନ୍ନାଥ ଯେ ଏକ ତାତ୍ତ୍ୱିକ ବୌଦ୍ଧଙ୍କ ମୂର୍ତ୍ତି ବୋଲି କହନ୍ତି ତାହା ବୋଧହୁଏ ସତ । ତାତ୍ତ୍ୱିକ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମର ମୁଖ୍ୟପାଠ କୋଶଳାଞ୍ଚଳ । ଏଇ ଅଞ୍ଚଳର ତେଲନଦୀ ତୀରେ ମିଳିଛି ପ୍ରାଚୀନ ଅବିକଶିତ ପ୍ରସ୍ତର ନିର୍ମିତ ତ୍ରିମୂର୍ତ୍ତି । ପୁରୀବାସୀ ତ୍ରିମୂର୍ତ୍ତିଙ୍କର ମୂଳ ନିବାସ ଏଇ କୋଶଳାଞ୍ଚଳ ହୋଇଥିବାରୁ ହିଁ ‘ମୋଗଲ ଗୋଲ’ ବେଳକୁ ସେମାନଙ୍କୁ ଆଣି କୋଟସମଲାଇ ଠାରେ ପାତାଳି କରାଇଲେ । ଏଇଠିକି ଏମିତି ଯିବାଆସିବାର ଲାଗିଥିଲା । ରଥଯାତ୍ରା ହିଁ ଏହାର ନିଦର୍ଶନ । କୋଶଳ ହିଁ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ମୂଳ ନିବାସ । ଏଠିକି ସେ କୁଣିଆ ଆସୁଥିଲେ । କୋଶଳବାସୀ ତାଙ୍କୁ କୁଣିଆ ମାନୁଥିଲେ । କୁନ୍ତୁଆବତା ଦଶମୀ ଦିନ ସେଣିଏଲ୍ ଗେଷ୍ଟ ହିରମେଷ୍ଟ । ସମସ୍ତଙ୍କ ଘରେ ପିଠାପଣା । ଅଡ଼ିଆ ଦିଆନିଆ । କୁଣିଆ

ଶ୍ରୀମାନ୍ ବିଜୟ ଶଂକର ପତି, ନି/ପୋ. ଖରମୁଣ୍ଡା, ଥାନା- ଅତାବିରା, ଜି: ବରଗଡ଼, କୋଶଳାଞ୍ଚଳ, ଓଡ଼ିଶା ଏହି ପୃଷ୍ଠା ପାଇଁ ପୃଷ୍ଠପୋଷକତା କରିଥିବାରୁ ତାଙ୍କୁ ଅଶେଷ ଧନ୍ୟବାଦ ।

ଆସିବେ ବୋଲି ସମସ୍ତେ ସଫାସୁତୁରା ନୁଆଁ ପୋଷାକପତ୍ର । ବର୍ଷକୁ ଥରେ ରଥଯାତ୍ରା ବେଳକୁ ସମସ୍ତଙ୍କର ନୁଆଁ ପୋଷାକ । ନବଜାତ ଶିଶୁଟିଏ ରଥ ଛୁଇଁବ, ଜଗନ୍ନାଥକୁ ଛୁଇଁବ । ଜାଣିବ, ଆମ ଗାଁର ପିଲା ବିଦେଶକୁ ଯାଇ ବଡ଼ ଲୋକ ହୋଇଛି, ଉପକୂଳିଆ ପଟୁମାଟିରେ ଭୁଗାଇ ଯାଇଛି । ଏ ଅଞ୍ଚଳର ମୂଳନିବାସୀ ବୋଲି ତ ଆମର ଗାଁ ଗାଁରେ ମାହାପୁ ଗୁଡ଼ି, ଗାଁ ଗାଁରେ ରଥଯାତ୍ରା ! ଏ ପରମ୍ପରା ଅଛି ଅନ୍ୟତ୍ର କୋଉଠି ? ଜଗନ୍ନାଥ ଆମର ନୁହେଁ ବୋଲି କହିବା ଭୁଲ୍ ହେବ । ରଥଯାତ୍ରାରେ ଥିବା ଆମର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପରମ୍ପରାକୁ ଛାଡ଼ିବା ଅନୁଚିତ ହେବ । ରଥଯାତ୍ରାକୁ ଛାଡ଼ି ଏବେ ଆମେ ବଣହରାରେ ନୁଆଁ ପୋଷାକ ପିନ୍ଧିଲୁଣି । ତା'ପରେ କ'ଣ ରଜ ବେଳକୁ ପିନ୍ଧିବା ଆରମ୍ଭ କରିବା ?

କୋଶଳାଞ୍ଚଳର ଆଉ ଏକ ମହାନ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରଯାତ୍ରା ଶୀତଳଷଷ୍ଠୀ । ଏହା

ମହାଆଡ଼ମ୍ବରରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେଉଛି ସମ୍ବଲପୁର, ବରପାଲି ଓ ବଲାଙ୍ଗିରରେ । ଆଡ଼ମ୍ବରରେ ନ ହୋଇ ସାଧାରଣ ଭାବରେ ବରଂ ହେଉ, ଏ ଯାତ୍ରା ବି ସଂଚରିଯାଉ କୋଶଳାଞ୍ଚଳକୁ କାରଣ ଏଥିରେ ରହିଛି କୋଶଳାଞ୍ଚଳର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ । ଛାଡ଼ି ଦିଆଯାଉ, ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆ ନ ଯାଉ ଅନୁପ୍ରବେଶ କରି ଆସିଥିବା ଓ ଆସୁଥିବା ଅନେକ ଉତ୍ସବାନ୍ତୁଷ୍ଟାନ ଗୁଡ଼ିକୁ । ଆଦିବାସୀ ଜନଜୀବନ ଭିତ୍ତିକ ରହିଛି ଅନେକ ପର୍ବପର୍ବାଣୀ । ସେଗୁଡ଼ିକୁ କୁସଂସ୍କାର ବା ଅନ୍ଧବିଶ୍ୱାସ ବୋଲି ତାତ୍ତ୍ୱଳ୍ୟ କରାଯାଉ ବରଂ ମାର୍ଜିତ କରାଯାଉ ଏବଂ ତାହା କୋଶଳମାଟିର ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ବୋଲି ଗର୍ବ କରାଯାଉ ।

କୁହାଯାଇପାରେ, ଏ ପ୍ରକାର ଆଞ୍ଚଳିକ ଚେତନା ହେଉଛି ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ମନସ୍କତାର ପ୍ରତୀକ । ମାତ୍ର ଅନ୍ୟ କାହା ବିରୋଧରେ

ବିଷୋଦ୍ଧାର ନ କଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏ ପ୍ରକାର ଆନ୍ଦେସ ଅମୂଳକ । ଅନ୍ୟ କୌଣସି ପରିବାରର ନିନ୍ଦା ଗାନ ନ କରି ଆପଣା ପିତାମାତା ପରିବାର ପରିଜନଙ୍କ ସବୁଗୁଣାବଳୀର ପ୍ରଶଂସାଗାନ କରି ତା'କୁ ଆପଣେଇବାରେ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣତାର ପ୍ରଶ୍ନକାହିଁ ? ତମ ଦୃଷ୍ଟିରେ ତମେ ଭଲ, ଆମ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଆମେ ଭଲ । ତମର ସେମିତି ନିଜକୁ ଅଛି, ଆମର ବି ସେମିତି ନିଜକୁ ଅଛି । ତମର ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ମହାନ, ଆମର ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ବି ମହାନ । ତମର ସଂସ୍କୃତି ତମର ପରିଚୟ, ଆମର ସଂସ୍କୃତି ଆମର ପରିଚୟ । କାହାର 'ଛଠ' ବହୁତ ବଡ଼, କାହାର 'ଦାପାବଳୀ' ବହୁତ ବଡ଼, କାହାର 'ରଜ' ବହୁତ ବଡ଼ ତ ଆମର 'ନୁଆଁଖାଇ' ବହୁତ ବଡ଼ । ଏଭଳି ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ, ଏଭଳି ବୈଚିତ୍ର୍ୟରେ ହିଁ ପୃତ୍ତ ଦେଶର ସାମଗ୍ରିକ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ।

v କୋଶଳାନଗର
ତାଙ୍କ, ଜି: ବରଗଡ଼

‘କୋଶଳ କଥା’ର ଭାଷା ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ କୋଶଳୀ ଭାଷା ବିଚାର

‘କୋଶଳ କଥା’ର ଦୁଇଟି ସଂଖ୍ୟା ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇ ସାରିଛି । ଏହାର ଭାଷାକୁ ନେଇ ପାଠକମାନଙ୍କଠାରୁ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ମତାମତ ଆସୁଛି; ଯଦିଓ ପତ୍ରିକାର ପ୍ରଥମ ସଂଖ୍ୟାରେ ଏହା ଉପରେ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ସୂଚନା ରହିଛି । ‘କୋଶଳ କଥା’ ଯେହେତୁ କୋଶଳାଞ୍ଚଳରୁ ପ୍ରକାଶିତ ଏବଂ କୋଶଳ ଅଞ୍ଚଳର ଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ, ଏହାର ଭାଷା ଓଡ଼ିଆ ନ ହୋଇ ସମ୍ବଲପୁରୀ-କୋଶଳୀ ହେବା ଉଚିତ ବୋଲି କେତେ ପାଠକ ମତପୋଷଣ କରିଛନ୍ତି । ଏହାଦ୍ୱାରା ସମ୍ବଲପୁରୀ-କୋଶଳୀ ଭାଷାର ସ୍ୱାଭିମାନରେ ଆଘାତ ଲାଗିଛି ବୋଲି ଏହି

କୋଶଳୀ ଭାଷା ପ୍ରେମୀମାନେ କ୍ଷୋଭ ପ୍ରକାଶ କରୁଛନ୍ତି । ଏଣୁ ଲେଖାରେ ଏହା ସଂପର୍କିତ କିଛିଟା ଅଧିକ ଆଲୋଚନା କରାଯାଉଛି ।

କୋଶଳ ଅଞ୍ଚଳର କୋଶଳୀ ଭାଷାରେ ପ୍ରାୟ ପଚାଶଟି ପତ୍ରପତ୍ରିକା ନିୟମିତ / ଅନିୟମିତ ଭାବରେ ପ୍ରକାଶ ପାଉଛି । ଆଗରୁ ମଧ୍ୟ ଗୁଡ଼ିଏ ପତ୍ରିକା ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇ ବିଭିନ୍ନ କାରଣରୁ ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଇଛି । ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅଧିକାଂଶ (ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତ କହିଲେ ଚଳେ) ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା ଧାରାରେ କବିତା, ଗଳ୍ପ, ପ୍ରବନ୍ଧ, ନାଟକ, ସମାଲୋଚନା ଆଦି ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗରେ ଲେଖାମାନ ପ୍ରକାଶ କରୁଛନ୍ତି । ସାଧାରଣତଃ କୋଶଳୀ ଭାଷା ଓ

n ପ୍ରଦେଶୀ ବାରିକ ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶ ସାଧନ କରିବା ଏହି ପତ୍ରିକାଗୁଡ଼ିକର ମୁଖ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ଏହାଛଡ଼ା ଏ ଅଞ୍ଚଳର ମହାନ ଐତିହ୍ୟ, ସଂସ୍କୃତି ସଂପର୍କରେ ମଧ୍ୟ କିଛି ପତ୍ରିକା ଆଲୋକପାତ କରୁଛନ୍ତି । ଏହି ପତ୍ରିକାମାନଙ୍କର ଉଦ୍ୟମପ୍ରତି ଆମର ଗଭୀର କୃତଜ୍ଞତା ଓ ସାଧୁବାଦ ରହିଛି ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପ୍ରତି ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମର୍ଥନ ରହିଛି ।

କିନ୍ତୁ ‘କୋଶଳକଥା’ର ମୁଖ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସମ୍ବଲପୁରୀ-କୋଶଳୀ ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରଚାର ପ୍ରସାର କରିବା ନୁହେଁ । ଏହାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସମ୍ପର୍କରେ ପ୍ରଥମ ସଂଖ୍ୟାରେ ସଂପାଦକୀୟରେ ବିସ୍ତୃତ ସୂଚନା

ରହିଛି । ତେବେ ଏହା ବି ସତ୍ୟ ଯେ, ଏହି ପରିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଭିତରେ ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ଭାବରେ ଏ ଭାଷାର ବିକାଶ ଭାବନା ମଧ୍ୟ ଛୁପି ରହିଛି । ‘କୋଶଳ କଥା’ର ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗୀୟ ବିଷୟ ଆଧାରରେ କୋଶଳା ଭାଷାର କବିତା, ପ୍ରବନ୍ଧ ଇତ୍ୟାଦି ଯାଉଛି । କୋଶଳା ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ ଉପରେ ସମୀକ୍ଷାମୂଳକ ଲେଖା ମଧ୍ୟ ପ୍ରାଚୀନ କବିତାରେ ଆପଣେ ନାହିଁ । କେବଳ କୋଶଳା ନୁହେଁ, ବିଷୟର ଗୁରୁତ୍ୱକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଏହା କୋଶଳାଞ୍ଚଳ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଅନ୍ୟ ଭାଷାର ଲେଖାକୁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରାଚୀନ କରିବ । ଏଣୁ ‘କୋଶଳକଥା’ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ପ୍ରକାଶିତ ହେବାର ଅର୍ଥ ନୁହେଁ ଯେ ଏହା କୋଶଳା ଭାଷାକୁ ଅନ୍ତର୍ଭବନ କରେ । ତେବେ ‘କୋଶଳ କଥା’ର ଭାଷା ଓଡ଼ିଆ କହିବି ?

ଯେଉଁ ସୋହାଗଡ଼ି ଜିଲ୍ଲାକୁ ନେଇ ଆମେ କୋଶଳାଞ୍ଚଳ ଭାବେ ଉପସ୍ଥାପନା କରୁଛୁ, ସେଇ ସବୁ ଜିଲ୍ଲାରେ କେବଳ ଗୋଟିଏ ଭାଷା (ଆମେ ଯାହାକୁ ସମ୍ବଲପୁର ବା କୋଶଳା କହୁଛୁ) ଚଳେ ନାହିଁ । ଏହା ସତ ଯେ କୋରାପୁଟ, ନବରଙ୍ଗପୁର, ରାୟଗଡ଼ା, ମାଲକାନଗିରି, ଫୁଲବାଣୀ, ଜଲାହାଣ୍ଡି, ଦେବଗଡ଼, ଅନୁଗୁଳ, ଆଠମଲ୍ଲିକ ଆଦି ଜିଲ୍ଲାର ଲୋକଙ୍କ ଭାଷା ଓ କଥନ ଶୈଳୀ ସମ୍ବଲପୁରୀଠାରୁ ଅନେକଟା ଭିନ୍ନ । ପୁଣି ସୁନ୍ଦରଗଡ଼, ଫୁଲବାଣୀ, କୋରାପୁଟ ଆଦି ଅଞ୍ଚଳର ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କ ମାତୃଭାଷା ପୁରୀ ଭିନ୍ନ । ଯେମିତି ଆମେ ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟର ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା କହିବାରେ ଓ ବୁଝିବାରେ ଆମକୁ ଏକ ଭିନ୍ନ ଭାଷା ଶିଖିବାର ପରିଶ୍ରମ କରିବାକୁ ପଡୁଥିବାରୁ ଏଇ ଭାଷାକୁ ଆମର ମାତୃଭାଷା ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ହୃଦୟ ଚାହୁଁନାହିଁ, ସେହିପରି ଉପରୋକ୍ତ ଅଞ୍ଚଳର ଲୋକମାନେ ନିଜକୁ କୋଶଳବାସୀ ଭାବେ

ଗ୍ରହଣ କଲେ ମଧ୍ୟ କୋଶଳା ଭାଷାକୁ ନିଜର ଭାଷା ବୋଲି ଆପଣେଇବା କଠିନ ହେବ ଏବଂ ସମସ୍ତ କୋଶଳାଞ୍ଚଳର ଲୋକମାନେ ନିଜର ମାତୃଭାଷାକୁ ଛାଡ଼ି ଗୋଟିଏ ଭାଷା (କୋଶଳା) କହୁଛୁ ବା ପଢ଼ୁଛୁ ବୋଲି କୌଣସି ପ୍ରକାର ଚାପ ପକାଇବା ଠିକ୍ ହେବନାହିଁ । ନିଜର ସୁବିଧା ଓ ପସନ୍ଦ ଅନୁସାରେ ଜଣେ ଲୋକ ଯେ କୌଣସି ଭାଷା କହିବା ଜନ୍ମଗତ ଅଧିକାର ଅଛି । ଏଣୁ ସମସ୍ତ କୋଶଳାଞ୍ଚଳକୁ ସଂଗଠିତ କରିବାକୁ ହେଲେ ଭାଷାକୁ ପୁଣ୍ୟ ଆଧାର ବା ଆଶ୍ରେ ନ କରି ଏହାର ଭୌଗୋଳିକ ସ୍ଥିତି, ରାଜନୈତିକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟତା, ସାମାଜିକ ଓ ସାଂସ୍କୃତିକ ସମନ୍ୱୟତା, ପରିବେଶ ପ୍ରଭୃତି, ସର୍ବୋପରି ଆର୍ଥିକ ବିକାଶତା, ଶୋଷଣ ଓ ଦୂରୀକୃତି ପ୍ରତି ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେବାକୁ ହେବ । କେବଳ ଭାଷାର ପ୍ରାଧିକ୍ୟ ବେଳେ ଅଥଳ କଥା ବିଚା କରିବାର ଭିନ୍ନ ଧରିଲେ ଆମକୁ କୋଶଳାଞ୍ଚଳର ମାନଚିତ୍ରକୁ ୫-୬ଟି ଜିଲ୍ଲା ଭିତରେ ସୀମିତ ରଖିବାକୁ ହେବ, ଯାହାକି କୌଣସି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଶୁଭଙ୍କର ହେବନାହିଁ । ଏଣୁ ସମସ୍ତ ସୋହାଗଡ଼ି ଜିଲ୍ଲାକୁ ଏକ ସ୍ୱରୂପେ ବାନ୍ଧିବାକୁ ହେଲେ ପଠନ ଓ ଲିଖନର ମାଧ୍ୟମ ଭାବେ ଆମକୁ ଏକ ସାଧାରଣ ଭାଷା (Common Language)ର ସହଯୋଗ ନେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଯେଉଁ ଭାଷାରେ କୋଶଳାଞ୍ଚଳର ସର୍ବାଧିକ ଲୋକ ପଢ଼ିପାରିବେ ଓ ବୁଝି ପାରିବେ ତାହା ଯେ ଓଡ଼ିଆ - ଏହାକୁ ସମସ୍ତେ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ସ୍ୱୀକାର କରିବେ ।

ପୁଣି, କେବଳ କୋଶଳାଞ୍ଚଳ ନୁହେଁ, ସମସ୍ତ ଓଡ଼ିଶାର ଲୋକଙ୍କୁ ‘କୋଶଳ କଥା’ ପଢ଼େଇବା ହେଉଛି ଅସଲି ଲକ୍ଷ୍ୟ । ଏପରି କହିଲେ ବରଂ ଆହୁରି ଭଲ ହେବ ଯେ ଏ ଅଞ୍ଚଳର ଲୋକେ ତାଙ୍କ କଥା, ତାଙ୍କ ବ୍ୟଥା

ଓ ତାଙ୍କ ନ୍ୟାୟ ଅଧିକାର ଜାଣିବା ଯେତେ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ, ଅଣକୋଶଳାଞ୍ଚଳର ଲୋକଙ୍କୁ ଜଣେଇବା ଠିକ୍ ସେତିକି ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ; ଯେହେତୁ ଗୁଡ଼ିଏ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନର ଚାବିକାଠି ସେମାନଙ୍କ ହାତରେ ରହିଥାନ୍ତି । ଏଣୁ ଆମେ ତାହୁଁ ପୂର୍ବାଞ୍ଚଳର ରାଜନେତା, ଜନପ୍ରତିନିଧି, ଡକ୍ଟର, ଶିକ୍ଷକ, ଛାତ୍ର, ସାହିତ୍ୟିକ ଆଦି ସମସ୍ତ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀଙ୍କ ପାଖକୁ ଆମର ଆବେଗ ଓ ଅଭିଯୋଗ, ଆମର ଭାବନା ଓ ବିରୋଧ ସଂପ୍ରେସିତ ହେଉ । ଏହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ପାଇଁ ‘ଓଡ଼ିଆ’ ହିଁ ଏକମାତ୍ର ଭାଷା, ଯାହା ଆମର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସାଧନରେ ବିଶେଷ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇପାରିବ ବୋଲି ଆଶା କରୁଛୁ ।

ଅବଶ୍ୟ ଏବେ କୋଶଳା ଭାଷା ଆନ୍ଦୋଳନର ପ୍ରବଚ୍ଛାମାନେ ଏକ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତାର ମାନ୍ୟତା ନେଇ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ବ୍ୟବହାରକୁ ନାପସନ୍ଦ କରୁଛନ୍ତି । ସେହିପରି ଓଡ଼ିଶା ଓ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାପ୍ରୀତି ଛଳନା କରୁଥିବା ତଥା ନୁହାର କାନ୍ଦଣାରେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ଥିବା ପୂର୍ବାଞ୍ଚଳର କିଛି ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ମଧ୍ୟ କୋଶଳାଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରସାର ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାକୁ ସଂଜଟଗ୍ରସ୍ତ ତଥା ରାଜ୍ୟକୁ ବିଭାଜନ କରିବାର ଅମୂଳକ ଆଶଙ୍କା ନେଇ ବେଳେବେଳେ ଶବ୍ଦରକାଗଜ ଓ ସଭାସମିତିରେ ପ୍ରକାଶ କରୁଛନ୍ତି, ଯାହା ସେମାନଙ୍କର ଅଜ୍ଞତା ଓ ବାଚାଳତାର ପରିଚୟ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କିଛି ନୁହେଁ ।

ଭାଷା ହେଉଛି ମାନବଜାତିର ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ଆବିଷ୍କାର । ମନର ଭାବ ଓ ହୃଦୟର ଆବେଗକୁ ପ୍ରକାଶ କରିବାର ସର୍ବୋତ୍ତମ ମାଧ୍ୟମ ହେଉଛି ଭାଷା । ଭାଷା ହେଉଛି ଯୋଗାଯୋଗର ଏକ ମୁଖ୍ୟ ଓ ଚଳିତ ମାଧ୍ୟମ । ପୃଥିବୀରେ ହଜାର ହଜାର ଭାଷା ରହିଛି । ଛୋଟ ହେଉ କି ବଡ଼ ହେଉ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଭାଷାର ନିଜସ୍ୱ ସମ୍ମାନ ଓ ଗାରିମା

ରହିଛି । ଭାଷା ମଣିଷର ପରମ ମିତ୍ର । ତେବେ ସଭ୍ୟତା ଓ ସମାଜର ପ୍ରଗତିରେ ଭାଷାର ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭୂମିକା ମାତ୍ର ରହିଛି ।

କେବଳ ଭାଷାକୁ ଆଧାର କରି କୌଣସି ରାଜ୍ୟ ବିଭାଜିତ ହୁଏ ନାହିଁ କି ନୂତନ ରାଜ୍ୟ ଗଠିତ ହୋଇଯାଏ ନାହିଁ । ଗୋଟିଏ ଭାଷା ଏକାଧିକ ରାଜ୍ୟରେ ପ୍ରଚଳିତ ହେଲେ ବା ଗୋଟିଏ ରାଜ୍ୟରେ ଏକାଧିକ ଭାଷା ରହିଲେ ରାଜ୍ୟ ବା ଲୋକଙ୍କର ଉନ୍ନତିରେ କୌଣସି ବାଧା ଉପୁଜିବାର ଆଶଙ୍କା ନାହିଁ । ଏବେ ବି ଯେଉଁସବୁ ନୂତନ ରାଜ୍ୟ ଗଠିତ ହେଉଛି, ସେଠାରେ ଭାଷାର କୌଣସି ସ୍ଥାନ ବା ଭୂମିକା ନାହିଁ । ତେବେ ଓଡ଼ିଶା ଏକ ରାଜ୍ୟ, ଯାହାର ଗଠନ ଭାଷା ଭିତ୍ତିକ ହୋଇଛି ବୋଲି କୁହାଯାଏ, ଯଦିଓ ସମଗ୍ର ଓଡ଼ିଶାରେ ଗୋଟିଏ ଭାଷା ଚଳେନାହିଁ । ଯଦି ରାଜ୍ୟ ଭିତରେ ସାମାଜିକ, ସାଂସ୍କୃତିକ ପର୍ବପର୍ବାଣୀରେ ଭିନ୍ନତା ଥାଏ, ବିଶେଷତଃ ଆର୍ଥିକ, ଶୈକ୍ଷିକ ତଥା ଜୀବନ ବଞ୍ଚିବାର ସ୍ତରରେ ବିଷମତା ଥାଏ, ସେଠାରେ ଗୋଟିଏ ଭାଷା ରାଜ୍ୟକୁ ଏକତାବଦ୍ଧ ରଖିପାରିବ ନାହିଁ । ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ ଯଦି ଲୋକଙ୍କର ସହାବସ୍ଥାନ ଠିକ୍‌ଥାଏ, ରାଜ୍ୟର କୌଣସି ଅଞ୍ଚଳ ପ୍ରତି ସରକାରଙ୍କ ବୈମାତୃକ ମନୋଭାବ ନଥାଏ, ଆଞ୍ଚଳିକ ବିଷମତା ନ ଥାଏ, ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱାର୍ଥ ଓ ବିଦ୍ୱେଷ ଭାବନା ନଥାଏ, ଗୋଟିଏ ଅଞ୍ଚଳ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଅଞ୍ଚଳକୁ ହାନିମନ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖୁନଥାଏ, ବା ଗୋଟିଏ ଅଞ୍ଚଳର ସକଳ ସଂପଦ ଶୋଷଣ ପୂର୍ବକ ଲୋକଙ୍କୁ କାଙ୍ଗାଳ କରି ଆଉ ଗୋଟିଏ ଅଞ୍ଚଳ ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟର ଶଯ୍ୟାରେ ଶୋଇବାର ଦୁର୍ବାର କାମନା ନଥାଏ, ସେଠାରେ ଏକ ସଙ୍ଗେ ପାଞ୍ଚୋଟି ସମ୍ବିଧାନ ସ୍ୱୀକୃତ ଭାଷା ରହିଲେ ମଧ୍ୟ ଏହା ରାଜ୍ୟକୁ

ବିଶଷ୍ଟିତ କରିବାର ଆଶଙ୍କା ରହେନାହିଁ । କୋଶଳୀ ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶ ଯେତେ ହେବ, ତାହା ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟର ଗର୍ବ ଓ ଗୌରବ ବୃଦ୍ଧିରେ ସେତେ ସହାୟକ ହେବ । ଓଡ଼ିଶାର ଏକତା, ଅଖଣ୍ଡତା ଓ ସଂହତିରେ କୋଶଳୀ ଭାଷା ଏକ ବାଧକ ବୋଲି ଯେଉଁ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣମନା ଓଡ଼ିଆମାନେ ଭାବୁଛନ୍ତି, (ସେମାନଙ୍କର ପୁଅନାତି ପଛେ ଓଡ଼ିଆର ‘ଅ’ ଅକ୍ଷର ସହିତ ପରିଚିତ ନଥିବେ) ସେମାନେ ଉପରୋକ୍ତ ବାସ୍ତବତାକୁ ଯେତେ ଶୀଘ୍ର ବୁଝି ପାରିବେ, ରାଜ୍ୟ ପାଇଁ ସେତେ ଶୁଭକର ହେବ । ସେହିପରି ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାକୁ ସମଲପୁରୀ ଭାଷାର ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀ ବା ଏହାର ବିକାଶର ବାଧକ ଭାବେ ଦେଖୁଥିବା କୋଶଳୀ ଭାଷାପ୍ରେମୀମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ନିଜର ସୀମିତ ବଳୟରୁ ବାହାରି କେତୋଟି ବାସ୍ତବ ସତ୍ୟକୁ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିବାକୁ ହେବ ।

ଏବେ ଇଗଡ଼ିକରଣର ପ୍ରଭାବ ଆମର ସମଗ୍ର ଜୀବନଧାରାକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରୁଛି ବିଶେଷ ଭାବରେ । ଏହାର ପରିଣାମ ସ୍ୱରୂପ ଆମର ସଂସ୍କୃତି, ଚାଳିଚଳଣି, ଭାଷା, ଖାଦ୍ୟପେୟ, ଆଚାର ବ୍ୟବହାରରେ ତୀବ୍ର ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟୁଛି । ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀରେ ପ୍ରାୟ ୨୭୦୦ ଭାଷାରୁ ପ୍ରତିବର୍ଷ କେତୋଟି ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷା ଲୁପ୍ତ ହୋଇଯାଉଛି ଏବଂ ବିଭିନ୍ନ ଭାଷାରୁ ସହସ୍ରାଧିକ ସଂଖ୍ୟାରେ ଶବ୍ଦମାନେ ହଜିଯାଉଛନ୍ତି । ଭାଷାମାନଙ୍କର କଥନ ଓ ଲିଖନ ଶୈଳୀ ବଦଳୁଛି । ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ଓ ବ୍ୟବହାର ବି ବଦଳି ଯାଉଛି । ଭାଷାର ଏଇ ପରିବର୍ତ୍ତନଶୀଳ ପ୍ରକାର ସ୍ରୋତକୁ ପ୍ରତିରୋଧ କରିବା ଅସମ୍ଭବ ବ୍ୟାପାର ନିଶ୍ଚୟ । କାରଣ ଭାଷା ସଭ୍ୟତାକୁ ପରିଚାଳିତ କରେ ନାହିଁ, ସଭ୍ୟତା ହିଁ ଭାଷାକୁ ପରିଚାଳିତ କରିଥାଏ । ଏଇ ସଭ୍ୟତା ଦିନେ

ସଂସ୍କୃତ, ପ୍ରାକୃତ ଭଳି ଭାଷାମାନଙ୍କୁ ସମୟକ୍ରମେ ତ୍ୟାଗ କରିଛି ଏବଂ ନୂଆ ଭାଷା ଗ୍ରହଣ କରିଛି । ଏବେ ଯେଉଁ ସମ୍ବଲପୁରୀ, ଓଡ଼ିଆ ବା ହିନ୍ଦୀ କହୁଛୁ, ଆଉ ୧୦୦ ବର୍ଷ ପରେ ଯେ ତାହା ଚଳୁଥିବ, ଏଭଳି ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି କେହି ଦେଇପାରିବେ ନାହିଁ । କୋଶଳୀ ଭାଷାରେ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ସାହିତ୍ୟର ହଜାରେ ଗୁଣରୁ ଅଧିକ ସାହିତ୍ୟ ଓ ସାହିତ୍ୟିକ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିବା ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ସମେତ ଅନେକ ପ୍ରାଚୀନ ଭାଷାମାନେ ମଧ୍ୟ ଆଶଙ୍କିତ ଓ ଆତଙ୍କିତ ହେଲେଣି ସେମାନଙ୍କର ଅସ୍ତିତ୍ୱ ଓ ସୁରକ୍ଷାର ପ୍ରଶ୍ନ ନେଇ । ଏହି ପରିସ୍ଥିତିରେ ସମଲପୁରୀ-କୋଶଳୀ ଭାଷାର ବିକାଶ ଓ ବିସ୍ତାର କଥା ଭାବିବାକୁ ଗଲାବେଳେ ଉପରୋକ୍ତ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ବାସ୍ତବତାକୁ ଭୁଲିଯିବା ଠିକ୍ ହେବନାହିଁ ।

ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷାରେ କୋଶଳୀ ଭାଷା ଆନ୍ଦୋଳନ ସଂପର୍କରେ ଆମର କିଛି ବିଚାର ରଖିବାକୁ ଚାହୁଁ । ପ୍ରଥମତଃ, କୋଶଳୀଭାଷା ହେଉଛି ଏକ ସ୍ୱୟଂ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାଷା ଏବଂ ଏହା ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଉପଭାଷା ନୁହେଁ । ଏହାର ଲିଖିତ ସାହିତ୍ୟ କମ୍ ଆଲପାରେ କିନ୍ତୁ ଏଇ ଭାଷା ସେତେ ପ୍ରାଚୀନ ଓ ସେଇ ପ୍ରାଚୀନ ସ୍ରୋତରୁ (ଅର୍ଦ୍ଧମାଗଧୀ) ସୃଷ୍ଟି, ଯେଉଁଥିରୁ ଓଡ଼ିଆ, ବଙ୍ଗଳା, ଅସମୀୟା ଆଦି ପୂର୍ବ ଭାରତୀୟ ଭାଷାମାନଙ୍କର ସୃଷ୍ଟି । ସମ୍ବଲପୁରୀ ନା କୋଶଳୀ ଏଇ ଦୃଢ଼ରେ ନ ପଡ଼ି ବା ଏହାକୁ କେନ୍ଦ୍ର କରି ନିଜ ଭିତରେ କଳହ ନ କରି, ଗୋଟିଏ ଭାଷାର ଦୁଇଟି ନାମ ଭାବେ ଗ୍ରହଣ କରିବା ଠିକ୍ ହେବ । ଆମେ ଯେତେବେଳେ ଇଂରାଜୀ, ହିନ୍ଦୀ ଆଦି ଭାଷାରୁ ଶବ୍ଦ ଆଣି କୋଶଳୀ ଭାଷାରେ ବ୍ୟବହାର କରୁଛୁ, ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରୁ ଶବ୍ଦ ଆଣି ବ୍ୟବହାର କରିବାରେ କୌଣସି ପ୍ରକାର

କୁଣ୍ଠିତ ଭାବ ରହିବା ଉଚିତ ହେବନାହିଁ । କେତୋଟି ଦେଶଜ ଓ ବୈଦେଶିକ ଶବ୍ଦ ଛାଡ଼ି ଦେଲେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଶବ୍ଦ ସବୁର ଉତ୍ପତ୍ତି କେଉଁଠୁ କି ? ସେଇ ମୂଳ ସଂସ୍କୃତ ବା ପ୍ରାକୃତ ଭାଷାରୁ ତ । ଅନ୍ୟ ଭାଷା ଅପେକ୍ଷା ପଡ଼ୋଶୀ ଭାଷା ହିସାବରେ ଏଇଠାରୁ ବେଶି ଶବ୍ଦ ଆସିବା ସ୍ୱାଭାବିକ ଅଟେ । ଶବ୍ଦ କାହାରି ସ୍ଥାବର ସଂପତ୍ତି ନୁହେଁ ଯେ ତାହା ଗୋଟିଏ ଯାଗାରେ ବାନ୍ଧି ହୋଇ ରହିବ । ଗୋଟିଏ ଶବ୍ଦକୁ ଯେ ବ୍ୟବହାର କଲା, ସେ ଶବ୍ଦ ତାହାର । ଅନ୍ୟ ଭାଷାରୁ ଶବ୍ଦ ଗ୍ରହଣ କଲା ସମୟରେ ତାକୁ ଯେଉଁଳି ମୂଳ ଭାଷାର ଅବିକଳ ରୂପକୁ ବ୍ୟବହାର କରୁଛି, ଯେପରି ରେଡ଼ିଓ, କମ୍ପ୍ୟୁଟର ଆଦି; ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର କୌଣସି ଶବ୍ଦକୁ ଟାଣି ଓଟାରି କୋଶଳା କରିବାର ବା ଓଡ଼ିଆ ଶବ୍ଦଟିଏର ନୂଆ ଚିକୃତ କୋଶଳା ଶବ୍ଦ ତିଆରି କରି ବ୍ୟବହାର କରୁଥିବାର ଦେଖିବାକୁ ମିଳୁଛି । ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ କବି, ଲେଖକ ବା ବକ୍ତାମାନଙ୍କୁ ଦାୟିତ୍ୱବାନ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଅନ୍ୟଥା ଏହା କେବଳ ଭାଷାର ଚିକୃତିକୁ ହିଁ ବୃଦ୍ଧି କରିବ ।

ଭାଷା ହେଉଛି ଏକ ପ୍ରବାହମାନ ନଦୀ ସଦୃଶ । ଶହେ ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ କୋଶଳା ଭାଷାର କଅଳ ଶୈଳୀ ଯେପରି ଥିଲା ଓ ଯେଉଁ ଶବ୍ଦ ସବୁ ବ୍ୟବହାର ହେଉଥିଲା, ସେଥିରେ ଅନେକଟା ପରିବର୍ତ୍ତିତ ହୋଇଛି, ବର୍ତ୍ତମାନ ହେଉଛି ଓ ଆଗକୁ ମଧ୍ୟ ହେଉଥିବ । ଭାଷାର ଏଇ ସ୍ୱାଭାବିକ ଗତିଶୀଳତାକୁ ଆମକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ହେବ । ବହୁବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ଲୁପ୍ତ ହୋଇଥିବା ଓ ଏବର ଲୋକେ ବ୍ୟବହାର କରୁନଥିବା ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିଏ ପୁନରୁଦ୍ଧାର କରି ତାକୁ ଯୋର ପୂର୍ବକ ବ୍ୟବହାର କରିବାର କୌଣସି ଯଥାର୍ଥତା ନାହିଁ । ବରଂ ଯେତେ ସମ୍ଭବ ନୂତନ ଶବ୍ଦ ସବୁ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଉ । ଏଇ ନୂଆ ଶବ୍ଦ ହିଁ କୋଶଳା ଭାଷାର ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ ବଢ଼ାଇବ । ଆଜି ଇଂରାଜୀ ଭାଷା ଅନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ଭାଷା

ହେବାର ଯୋଗ୍ୟତା ଏଇଥି ପାଇଁ ହାସଲ କରିଛି ଯେ ପୃଥିବୀର ଯେଉଁଠି ଯେଉଁସବୁ ସୁନ୍ଦର ଶବ୍ଦ ମିଳିଛି, ତାକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବାରେ ଦୃଢ଼ା କରିନାହିଁ । ଇନ୍ଦୁ ହେବା ପରେ ଗୋଟିଏ ଶିଶୁ ଯେଉଁସବୁ ଶବ୍ଦ ଶୁଣୁଛି, ତାହା ଯେଉଁ ଭାଷାରୁ ବି ଆସିଥାଉ ତାହାହିଁ ତାର ମାତୃଭାଷାର ଅଂଶ ବିଶେଷ ।

ଗୋଟିଏ ଭାଷାକୁ କହିବା ଏକ ବଡ଼ କଥା । ଆମ ଅଞ୍ଚଳର ସଭାସମିତିରେ ଏବେ ବି ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ପ୍ରଭାବ ଆଜ୍ଞାନୁ କରି ରଖିଛି । ଯେଉଁଠି ନ କହିଲେ ଚଳନ୍ତା, ଯେଉଁଠି ବକ୍ତା କହିବାରେ ସମସ୍ୟା ଓ ଶ୍ରେତା ବୁଝିବାରେ ବି କଷ୍ଟକର, ସେଠି ବି ଚାଲେ ଓଡ଼ିଆର ରାଜୁତି । ଭାଷା ଯେତେ କୁହାଯିବ, ଯେତେ ଲେଖାଯିବ, ସେତେ ଜୀବନ୍ତ ମନେ ହେବ । ଭାଷାର ନିଜସ୍ୱ ଏକ ଗତି ଅଛି । ମୁଷିମେୟ କେତେଜଣ ଯୋଜନା କରି ଏଇ ଗତିର ବେଗକୁ ବଢ଼ାଇବାର ପ୍ରୟାସ କଲେ ବି କ୍ଷୀଣ ସଫଳତା ପାଇପାରନ୍ତି । ଅର୍ଥାତ୍ କିଛି ଅଧିକ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରି ହେବ, ସେମିନାର, ଆଲୋଚନା ହୋଇପାରିବ ଏବଂ ଏହାଦ୍ୱାରା ବାହାରେ ଭାଷାର ଏକ ପରିଚୟ ମଧ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଇପାରିବ । ନୂତନ ଶବ୍ଦ ବ୍ୟବହାର କରି ଶବ୍ଦ ସମ୍ଭାରର କଳେବର ବଢ଼ାଯାଇପାରିବ । କିନ୍ତୁ କୋଟି କୋଟି ଲୋକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କଥିତ ଭାଷାର ଗତିକୁ ସାହିତ୍ୟ ଓ ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କ ସଂଗେ ତାଳ ଦେଇ ଘୋଷାରି ନିଆଯାଇ ପାରିବନାହିଁ । ତାହା ନିଜ ଢଙ୍ଗରେ ହିଁ ଗତିଶୀଳ ହେବ ।

ଛୋଟ ଛୋଟ ଦୃନ୍ଦରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇ କବି, ଲେଖକମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କ ସ୍ୱାଭାବିକ ଧାରାରେ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟିପାଇଁ ଛାଡ଼ି ଦିଆଯାଉ । ଏହା ଧାରେ ଧାରେ ଏ ଅଞ୍ଚଳର ଏକ ସାଧାରଣ ଭାଷା (Common Language) ଦିଗକୁ ଆଗେଇବ ଏବଂ ତାହାହିଁ ମାନକ ଭାଷା ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ କ୍ଷେତ୍ର ପ୍ରସ୍ତୁତି

କରିବ । ତେବେ ଏକ ମାନକ ଭାଷା ପ୍ରସ୍ତୁତି ପାଇଁ କେବଳ ଏ ଅଞ୍ଚଳର ଭାଷାବିଦ୍, କବି, ଲେଖକ, ସାମ୍ବାଦିକ ବା ସାହିତ୍ୟିକ ନୁହନ୍ତି, ସମାଜର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ / ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ଯଥା ରାଜନେତା, ଶିକ୍ଷକ, ଓକିଲ, ତାନ୍ତ୍ରମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଭୂମିକା ରହିଛି ବିଶେଷ ଭାବରେ । କାରଣ ସେମାନେ ତାଙ୍କର କଥାବାର୍ତ୍ତା, ଭାଷଣରେ ଯେଉଁ ଶବ୍ଦ, ଶୈଳୀ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି, ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ଉପରେ ତାହାର ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ିଥାଏ । ତେବେ ଯେଉଁମାନେ ଏ ଦିଗରେ ଉଦ୍ୟମ କରିବେ, ସେମାନେ ଗୋଟିଏ ଦିଗପ୍ରତି ନିଶ୍ଚୟ ସଜାଗ ରହିବା ଉଚିତ ହେବ । ତାହା ହେଲା, କୋଶଳାଞ୍ଚଳର ଯେତେ ସବୁ ଛୋଟ ଛୋଟ କଥିତ / ଲିଖିତ ଭାଷା ଅଛି, ତାଙ୍କୁ ଅଧିକ ଭଲଭାବରେ ବ୍ୟକ୍ତ କରୁଥିବା ସବୁ ଭାଷାର ସୁନ୍ଦର ସୁନ୍ଦର ଶବ୍ଦ ଓ ଶୈଳୀ ଏହି ମାନକ ଭାଷାରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳୁଥିବ । ମାନକ ଭାଷା ଏଭଳି ହେବ, ଯେମିତି କୋଶଳାଞ୍ଚଳର ଯେ କୌଣସି ଜାଗା ବା ଜାତିର ଲୋକ ତହିଁରେ ନିଜ ମାତୃଭାଷାର ଗନ୍ଧ ପାଉଥିବ ଭାଷାଟି ନିଜର ନିଜର ଲାଗୁଥିବ । ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ପ୍ରତିଷ୍ଠାତାମାନେ ଅଜ୍ଞାତରେ ହେଉ ବା ସଜ୍ଞାନରେ ଏହି ଗୁରୁତର ଭୁଲ କରିବା ହେତୁ ଆଜି ରାଜ୍ୟର ଅର୍ଦ୍ଧେକ ଲୋକ ଓଡ଼ିଆକୁ ନେଇ ଗର୍ବ କରିପାରୁ ନାହାନ୍ତି, ଓଡ଼ିଆକୁ ନିଜର ଭାଷା ବୋଲି କହିପାରୁନାହାନ୍ତି । କୋଶଳାଞ୍ଚଳରେ ଏଭଳି ଏକ ସାଧାରଣ ଭାଷା ବା ମାନକ ଭାଷା ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହେବା ବେଳକୁ ‘କୋଶଳ କଥା’ର ଭାଷା ନିଶ୍ଚୟ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ହୋଇଯାଇଥିବ, ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ।

~ ରେଙ୍ଗାଲପାଲି, ପୋ:ସରସରା,

ଜି: ବରଗଡ଼

ଭ୍ରାମ୍ୟଭାଷ୍ୟ : ୯୫୫୬୭୮୯୭୭୦

ଓଡ଼ିଶାର ଚିକିତ୍ସାଶାସ୍ତ୍ରକୁ ଦକ୍ଷିଣ କୋଶଳର ଅବଦାନ

II ସୁନୀଲ ପୁରୋହିତ

ଭାରତବର୍ଷରେ ଆୟୁର୍ବେଦଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ଚିକିତ୍ସା ପଦ୍ଧତିର ପ୍ରଚଳନ ବୈଦିକ ଯୁଗରୁ ରହିଆସିଛି । ଐତିହାସିକମାନଙ୍କ ମତରେ ଆର୍ଯ୍ୟମାନଙ୍କ ଆଗମନ ପୂର୍ବରୁ ମଧ୍ୟ ଭାରତ ମଧ୍ୟରେ କେତେକ ପାରମ୍ପରିକ ଆଦିବାସୀ ତଥା ଦ୍ରାବିଡ଼ ଜାତିମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଜଙ୍ଗଲର ବିଭିନ୍ନ ପତ୍ର, ଚେର, ମୂଳ ଓ ବକୂଳ ସାହାଯ୍ୟରେ କେତେକ ରୋଗ ଉପଶମର ଉପାୟ ରହିଥିଲା କିନ୍ତୁ ପ୍ରକୃତ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଚିକିତ୍ସା ପ୍ରଣାଳୀର ବିକାଶ ଆୟୁର୍ବେଦୀୟ ଆର୍ଯ୍ୟ ପଣ୍ଡିତମାନଙ୍କ ଆଗମନ ପରେ ହିଁ ସମ୍ଭବ ହୋଇଥିଲା । ଆୟୁର୍ବେଦିକ ପଣ୍ଡିତମାନେ ସାଧାରଣତଃ ରାଜାମାନଙ୍କ ପୃଷ୍ଠପୋଷକତାରେ ରହି ଗୁରୁ ପରମ୍ପରାରେ ପ୍ରାପ୍ତ ଚିକିତ୍ସା ବିଜ୍ଞାନ ତଥା ଔଷଧାଦି ଉଦ୍ଭିଦ ବିଜ୍ଞାନର ଜ୍ଞାନ ଦ୍ଵାରା ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଔଷଧ ବୃକ୍ଷଗୁଳାଦି ସଂଗ୍ରହ କରି ସେଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ କରି ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ଔଷଧ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ରଖୁଥିଲେ ଏବଂ ଆବଶ୍ୟକ ଅନୁସାରେ ତାର ବ୍ୟବହାର କରି ପୁନଃ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ରଖୁଥିଲେ । ବିଭିନ୍ନ ସମୟରେ କେତେକ ଔଷଧ ଉପଲବ୍ଧ ହେଉନଥିବା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସେମାନେ ସେଗୁଡ଼ିକର ଆବଶ୍ୟକତା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଭୈଷଜ ବନ ଅର୍ଥାତ୍ ଔଷଧ ବଗିଚା ନିର୍ମାଣ କରି ବିଭିନ୍ନ ବିରଳପ୍ରଜାତି ତଥା ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକୀୟ ଗୁଳ୍ମଲତା ଗୁଡ଼ିକ ଝଷ ମଧ୍ୟ କରୁଥିବାର ଐତିହାସିକ ପ୍ରମାଣ ମିଳେ । ସେହିପରି ଏକ ଭୈଷଜବନ ବିଷୟରେ ଓଡ଼ିଶାର ବିଶିଷ୍ଟ ଐତିହାସିକ ଡା. ସତ୍ୟନାରାୟଣ ରାଜଗୁରୁ ତାଙ୍କର ଲିଖିତ ତଥା ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ ଦ୍ଵାରା

ପ୍ରକାଶିତ ପୁସ୍ତକ ଓଡ଼ିଶାର ସାଂସ୍କୃତିକ ଇତିହାସର ଦ୍ଵିତୀୟ ଖଣ୍ଡ ପୃଷ୍ଠା ୫୫ରେ ଲେଖିଛନ୍ତି :-

କଳାଜିଉର ଗନ୍ଧମାର୍ଦ୍ଦନ ପର୍ବତ ଦକ୍ଷିଣ କୋଶଳର ଏକ ଅଂଶ ଥିଲା । ମଧ୍ୟଯୁଗରେ ସେଠାରେ ସୋମବଂଶୀୟ ରାଜାମାନେ ରାଜତ୍ଵ କରି ସେହି ପର୍ବତର ଏକ ପାର୍ଶ୍ଵରେ ବିଷ୍ଣୁକ୍ଷେତ୍ର (ନରସିଂହନାଥ) ଏବଂ ଅନ୍ୟ ପାର୍ଶ୍ଵରେ ହରିଶଙ୍କରଙ୍କର ମନ୍ଦିର ଗଠନ କରିଥିଲେ । ସେଠାରେ ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ର ଜଳ ପ୍ରପାତ ମଧ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି । ପଶ୍ଚିମ ଓଡ଼ିଶାର ସୋମବଂଶୀ ରାଜାମାନେ ସେହି ଗନ୍ଧମାର୍ଦ୍ଦନ ପର୍ବତରେ ବହୁ ଔଷଧୀୟ ବୃକ୍ଷଲତା ଲଗାଇ ସ୍ଥାନୀୟ ବୈଦ୍ୟମାନଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ ବୋଲି ଅନୁମିତ ହୁଏ ।

ଐତିହାସିକ ସମୟରେ କେବଳ ସେ ବୈଦ୍ୟମାନେ ବୃକ୍ଷଗୁଳାଦିରୁ ଔଷଧ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରୁଥିଲେ ତାହା ନୁହେଁ ବରଂ ସେମାନେ ବିଭିନ୍ନ ରାସାୟନିକ ଔଷଧ ମଧ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାରେ ବିଶେଷଜ୍ଞ ଥିଲେ । ସେ ସମୟରେ ବିଭିନ୍ନ ଧାତୁର ଭସ୍ମ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ତଥା ଲୌହ, ସୂକ୍ଷ୍ମ, ରୌପ୍ୟ, ଅଗ୍ନି, ପାରଦ ଇତ୍ୟାଦିକୁ ରାସାୟନିକ ଉପାୟରେ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଦ୍ଵାରା ଔଷଧ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରୁଥିଲେ ('ଓଡ଼ିଶାର ସାଂସ୍କୃତିକ ଇତିହାସ' ୩ୟ ଖଣ୍ଡ, ପୃ: ୫୪ ଦୃଷ୍ଟବ୍ୟ) ରାସାୟନିକ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଦ୍ଵାରା ଔଷଧ ପ୍ରସ୍ତୁତିକରଣରେ ଯେଉଁମାନେ ପାରଦର୍ଶିତା ହାସଲ କରିଥିଲେ ସେମାନଙ୍କୁ ରସ ବୈଦ୍ୟ କୁହାଯାଉଥିଲା । ନବମ ଶତାବ୍ଦୀରେ ବୈଦ୍ୟମାନେ ଲୌହରୂକ୍ଷ (ଲୌହଭସ୍ମ), ଅଶ୍ଵତ୍ଥୁର୍ଣ୍ଣ ଆଦିର ପ୍ରୟୋଗରେ

ବିଷ ହରଣ କରିବା ଉପାୟ ଏବଂ ଭୈଷଜ ବିଦ୍ୟାରେ ପାରଦର୍ଶିତା ଲାଭକରି ରାଜାମାନଙ୍କ ପୃଷ୍ଠପୋଷକତାରେ ରହୁଥିବା ସମୟରେ କୋଶଳାଞ୍ଚଳର ବୌଦ୍ଧ ଅଞ୍ଚଳ (ବର୍ତ୍ତମାନର ବୌଦ୍ଧ ଜିଲ୍ଲା)ରୁ ମିଳିଥିବା ଉତ୍ତରବଂଶୀୟ ରାଜା ଶତ୍ରୁଘ୍ନଙ୍କ ପ୍ରଦତ୍ତ ତାମ୍ରଶାସନରେ ଉଲ୍ଲେଖ ହୋଇଥିବା ଶ୍ଳୋକରୁ ଜଣାପଡ଼େ । (ଓ.ସାଂ.ଜ.୩ୟ ଖଣ୍ଡ, ପୃ.-୫୫)

ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଶାରେ ପ୍ରଚଳିତ ମୂଳ ବୈଦ୍ୟଶାସ୍ତ୍ରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଚରକ, ସୁଶ୍ରୁତ ଏବଂ ମାଧବକରଙ୍କ ରଚିତ ଗ୍ରନ୍ଥଗୁଡ଼ିକର ନାମ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଆୟୁର୍ବେଦୀୟ ମାଧବ କରଙ୍କ ରଚିତ ନାଦାନଗୁରୁ ଏକ ବିଶିଷ୍ଟ ଗ୍ରନ୍ଥ ରୂପରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ । ଏଠାରେ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ଉପରୋକ୍ତ ମାଧବ କରଙ୍କ ରଚିତ ଆୟୁର୍ବେଦିକ ଗ୍ରନ୍ଥଗୁଡ଼ିକୁ ଆଶ୍ରୟକରି (ତାଙ୍କର ରଚିତ ଅନ୍ୟ ଏକ ଗ୍ରନ୍ଥର ନାମ 'ଚିକିତ୍ସାର୍ଣ୍ଣବ' ବୋଲି ଜଣାପଡ଼େ) ଓଡ଼ିଶାରେ ଆୟୁର୍ବେଦୀୟ ପଣ୍ଡିତମାନେ ଆଉ କେତେକ ଗ୍ରନ୍ଥ ରଚନା କରିଥିବା, ଐତିହାସିକ ଡା. ସତ୍ୟନାରାୟଣ ରାଜଗୁରୁ ଉପରୋକ୍ତ ପୁସ୍ତକର ପୃଷ୍ଠା ୫୭ରେ ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତି । ଓଡ଼ିଶାର ଏକ ବିଶିଷ୍ଟ ଗବେଷଣାଗୁଳ୍ମ ଚିକିତ୍ସାଗ୍ରନ୍ଥ 'ବୈଦ୍ୟଚିନ୍ତାମଣି' ମାଧବ କରଙ୍କର 'ଚିକିତ୍ସାର୍ଣ୍ଣବ' ଗ୍ରନ୍ଥକୁ ଆଶ୍ରୟ କରି ଲେଖା ହୋଇଥିବା ସେ ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତି । ଓଡ଼ିଶାରେ ଅନ୍ୟଏକ ବୈଦ୍ୟ ବୀର ସିଂହଙ୍କ ନାମ ମଧ୍ୟ କେତେକ ପୁସ୍ତକରୁ ମିଳେ ତଥା ତାଙ୍କର

ନିଜ ନାମାନୁସାରେ ରଚିତ ଏକ ଚିକିତ୍ସା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ପୋଥି 'ବୀର ସିଂହାବଲୋକନ' ଆବିଷ୍କୃତ ହୋଇଅଛି, କିନ୍ତୁ ଓଡ଼ିଶାର ଚିକିତ୍ସା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ପୁସ୍ତକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମାଧବ କରଙ୍କ ନିଦାନ ଗ୍ରନ୍ଥ ଟୀକା ହିଁ ବ୍ୟବହାର ହେଉଥିବାର ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଏ । ଯଥା - ବିଜୟରାଜଙ୍କ 'ମଧୁକୋଷ', ନାରାୟଣ ଷଡ଼ଙ୍ଗୀଙ୍କର 'ବାଳବୋଧିନୀ', ବୈଦ୍ୟରାଜ ବିଶ୍ୱନାଥ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ 'ପତ୍ର ବୈଦ୍ୟସିଂହ' ଭାଗୀରଥ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ 'ଟୀକା' ପ୍ରଭୃତି ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ (ଓଡ଼ିଶାର ଇତିହାସ ୧ମ ଭାଗ, ପୃ: ୪୩୩-୪୩୪ ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ) ।

ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦ ୭ମ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଦକ୍ଷିଣ କୋଶଳ (ବର୍ତ୍ତମାନର ପଶ୍ଚିମ ଓଡ଼ିଶା ବା କୋଶଳାଞ୍ଚଳ)ର ସୋମବଂଶୀ ମହାରାଜା ହର୍ଷଗୁପ୍ତଙ୍କ ପୁତ୍ର ମହାଶିବଗୁପ୍ତଙ୍କ ପ୍ରଦତ୍ତ ତାମ୍ରଶାସନରୁ ଏହା ଜଣାପଡ଼େ ଯେ, ମହାରାଜା ମହାଶିବଗୁପ୍ତ ତାଙ୍କର ରାଜତ୍ବର ୭୫ତମ ବର୍ଷରେ କାର୍ତ୍ତିକ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ତିଥିରେ ପଞ୍ଚମଞ୍ଚ ତପୋବନ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଦୈତବନରୁ ଆସିଥିବା ବ୍ରାହ୍ମଣ ଆର୍ୟ୍ୟ ଶୂଳପାଣିଙ୍କୁ ଯିଏକି ପ୍ରଥମାଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଶିଷ୍ୟ ଥିଲେ, ବୈଦ୍ୟ ପଦ୍ମକ ନାମକ ଗ୍ରାମ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ । ସେହି ଗ୍ରାମରେ ଛାତ୍ରମାନେ ରହି ଆର୍ୟ୍ୟ ଶୂଳପାଣିଙ୍କଠାରୁ ଆୟୁର୍ବେଦ ବା ବୈଦ୍ୟଶାସ୍ତ୍ର ଶିକ୍ଷା କରୁଥିବାର ଜଣାଯାଏ । (ଓ.ସାଂ.ଇ. ତୃତୀୟ ଖଣ୍ଡ, ପୃ: ୫୪/ Ep. ind. vol. XXVIII, P:19-325 ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ) । ଆତ୍ରେୟ ଗୋତ୍ରୀୟ, କାଶ୍ୟାପାଧ୍ୟାୟୀ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଶାନ୍ତି କରଙ୍କ ପୁତ୍ର ଓ ନାରାୟଣ କରଙ୍କ ପୌତ୍ର ଶ୍ରୀମାନ ଯଶ କରଙ୍କୁ ସମ୍ବରବାଡ଼ି (ସମ୍ବଲପୁର) ମଣ୍ଡଳରେ ଗୋଟିଏ ଗ୍ରାମ ଦାନ କରିଥିଲେ । ଦାନଗ୍ରହୀତା ଜଣେ

ସ୍ବରୋଚ୍ଛୟୀ ବା ଫଳିତଜ୍ୟୋତିଷ ଶାସ୍ତ୍ରର ସୁପଣ୍ଡିତ ବୋଲି ଉକ୍ତ ତାମ୍ରଶାସନରୁ ଜଣାଯାଏ । (ଓ.ସାଂ.ଇ. ତୃତୀୟ ଖଣ୍ଡ, ପୃ: ୫୪/ J.O.B.R.S., Vol II PP- 45-55 ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ) ସୋନପୁରରୁ ଉଦ୍ଧାର ହୋଇଥିବା ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦ ୧୦ମ ଶତାବ୍ଦୀର ଅନ୍ୟ ଏକ ତାମ୍ରଶାସନରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ, କୋଶଳ ନରେଶ ସୋମବଂଶୀୟ କୁମାର ସୋମେଶ୍ବରଦେବ ତାଙ୍କର ରାଜତ୍ବର ପ୍ରଥମବର୍ଷ, ମାଘ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ତିଥିରେ ଶ୍ରୀବତ୍ସିମଣ୍ଡଳର ମହୁବାଲି ନାମକ ଗ୍ରାମରୁ ଆସିଥିବା ଆତ୍ରେୟ ଗୋତ୍ରୀୟ, କାଶ୍ୟାପାଧ୍ୟାୟୀ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଲକ୍ଷ୍ମୀଧରଙ୍କ ପ୍ରପୌତ୍ର, ଜୟ କରଙ୍କ ପୌତ୍ର, ବିଦ୍ୟା କରଙ୍କ ପୁତ୍ର ଶ୍ରୀମାନ ଉଦୟ କରଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ଗ୍ରାମ ଦାନ କରିଥିଲେ । (ଓ.ସାଂ.ଇ. ତୃତୀୟ ଖଣ୍ଡ, ପୃ: ୫୬-୫୭/ Ep. Ind. Vol. XII, P:237-242 ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ)

ଓଡ଼ିଶାରେ ପ୍ରଚଳିତ ଆୟୁର୍ବେଦ ଚିକିତ୍ସା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଗ୍ରନ୍ଥାବଳୀର ମୂଳ ଗ୍ରନ୍ଥକର୍ତ୍ତା ମାଧବ କରଙ୍କ ବଂଶ ପରିଚୟ ବିଷୟରେ କହିବାକୁ ଯାଇ ତା. ସତ୍ୟନାରାୟଣ ରାଜଗୁରୁ ତାଙ୍କର ରଚିତ ଓଡ଼ିଶାର ସଂସ୍କୃତିକ ଇତିହାସର ତୃତୀୟ ଖଣ୍ଡ ପୃଷ୍ଠା ୫୬ରେ ଲେଖିଛନ୍ତି- ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଆୟୁର୍ବେଦୀୟ ଗ୍ରନ୍ଥକର୍ତ୍ତା ଆୟୁର୍ବେଦାର୍ୟ୍ୟ ମାଧବ କର, ସମ୍ବତଃ ଶ୍ରୀବତ୍ସିମଣ୍ଡଳର ମହୁବାଲି ଗ୍ରାମରୁ ଆସି ସୋମବଂଶୀୟ ରାଜା ସୋମେଶ୍ବର ଦେବଙ୍କଠାରୁ ଦାନ ଗ୍ରହଣକରି ସୋନପୁର ନିକଟସ୍ଥ କମଳପୁରଠାରେ ବସତି ସ୍ଥାପନ କରି ରହିଥିବା, ଆତ୍ରେୟ ଗୋତ୍ରୀୟ, କାଶ୍ୟାପାଧ୍ୟାୟୀ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଉଦୟ କର କିମ୍ବା ମହାଶିବ ଗୁପ୍ତ ଯଯାତି (୧ମ) କ ଦ୍ବାରା ଗ୍ରାମଦାନ ପାଇ ସମ୍ବରବାଡ଼ି ମଣ୍ଡଳ

(ସମ୍ବଲପୁର ମଣ୍ଡଳ)ରେ ରହୁଥିବା, ସମଗୋତ୍ରୀୟ, ଯଶ କରଙ୍କ ବଂଶରେ ଜନ୍ମଲାଭ କରିଥିବେ । କାରଣ କର ସଂଜ୍ଞାଧାରୀ ବ୍ରାହ୍ମଣମାନଙ୍କ ଆଗମନ ବିଷୟରେ ବର୍ତ୍ତମାନର ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଶାର ଗୌରୋଳିକ ସୀମା ଅନ୍ତର୍ଗତ ଦକ୍ଷିଣ କୋଶଳରେ କେବଳ କୋଶଳର ରାଜାମାନଙ୍କ ଦ୍ବାରା ପ୍ରଦତ୍ତ ତାମ୍ରଶାସନର ପ୍ରମାଣ ମିଳେ ଏବଂ ସେଗୁଡ଼ିକର ଗ୍ରହୀତାମାନେ ଚିକିତ୍ସାଶାସ୍ତ୍ର ଏବଂ ଫଳିତ ଜ୍ୟୋତିଷଶାସ୍ତ୍ରର (ଯାହାକି ବୈଦ୍ୟ ଶାସ୍ତ୍ର ସହ ସମ୍ପୃକ୍ତ ବିଷୟ ଅଟେ) ବିଶିଷ୍ଟ ପଣ୍ଡିତ ଥିବାର ପ୍ରମାଣିତ ହୁଏ ।

ଉପରୋକ୍ତ ଐତିହାସିକ ପ୍ରମାଣ ସମୂହରୁ ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ହୁଏ ଯେ ମଧ୍ୟ ଯୁଗରେ ଦକ୍ଷିଣ କୋଶଳରେ ରାଜାମାନେ ନିଜର ତଥା ପ୍ରଜାମାନଙ୍କ ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟ ପ୍ରତି ବିଶେଷ ଭାବରେ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଉଥିଲେ କାରଣ ବିଭିନ୍ନ ସମୟରେ ସୋମବଂଶୀ ରାଜାମାନେ ଶ୍ରବସ୍ଥୀ ଅର୍ଥାତ୍ ଉତ୍ତର କୋଶଳର ରାଜଧାନୀ (ଶ୍ରବସ୍ଥୀ ନଗରୀ ଲବଙ୍କ ପାଇଁ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିବା, ବାଲୁକି ରାମାୟଣର ଉତ୍ତରାକାଣ୍ଡ ୧୦୮ ସର୍ଗର ୪ର୍ଥ ଓ ୫ମ ଶ୍ଳୋକରୁ ଜଣାପଡ଼େ) ତଥା କୋଳାସ୍ତ୍ର, ହସ୍ତୀପହ, ପୁଣ୍ଡବର୍ଦ୍ଧନ, ଅଯୋଧ୍ୟା ଅଞ୍ଚଳରୁ ବ୍ରାହ୍ମଣ (ତା. ରାଜଗୁରୁଙ୍କ ଓଡ଼ିଶା ଇତିହାସ ୧ମ ଭାଗ, ପୃ: ୪୨୩-୪୪୫ ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ)ମାନଙ୍କୁ ତଥା ବୈଦ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଆଣି ସେମାନଙ୍କ ରାଜ୍ୟ ଦକ୍ଷିଣ କୋଶଳର ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ (ଉପରୋକ୍ତ ତାମ୍ରଶାସନ ଗୁଡ଼ିକର ଗ୍ରାମଗୁଡ଼ିକ ଗୋଟିଏ ସମ୍ବଲପୁର ନିକଟରେ ଏବଂ ଅନ୍ୟଟି ସୋନପୁର ନିକଟରେ ରହିଛି) ଗ୍ରାମଦାନ ପୂର୍ବକ ରଖେଲ ଥିବାର ପ୍ରମାଣିତ ହୁଏ ତଥା ବୈଦ୍ୟ

ପତ୍ରକରେ ଆରମ୍ଭ ଶୁକ ପାଣିଜ ନିକଟରେ ରହି, ବୈଦ୍ୟଶାସ୍ତ୍ର ବା ଚିକିତ୍ସା ବିଜ୍ଞାନ ଶିକ୍ଷା କରିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ କୁରିଥିବା ଜଣାପଡ଼େ ।

ଏହି ବିଶ୍ଳେଷଣରୁ ଆମେ ସୈଦ୍ଧାନ୍ତିକ ଉପସଂହାର କରିପାରୁଁ ଯେ, ଆଧୁନିକ

ଓଡ଼ିଶାର ଚିକିତ୍ସାଶାସ୍ତ୍ରକୁ ଦକ୍ଷିଣ କୋଶଳ (ଆଧୁନିକ ପଶ୍ଚିମ ଓଡ଼ିଶା ବା କୋଶଳାଞ୍ଚଳ)ର ବିଶେଷ ଅବଦାନ ରହିଥିବା ସହ ଦକ୍ଷିଣ କୋଶଳର ଚକ୍ରାଳୀନ ଶାସକମାନଙ୍କ ଦୂରଦୃଷ୍ଟି ଓ ପ୍ରଜାବସ୍ଥଳତା ଯୋଗୁଁ ହିଁ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଉନ୍ନତ

ଚିକିତ୍ସା ବ୍ୟବସ୍ଥା ଉନ୍ନତ ଆୟୁର୍ବେଦୀୟ ଚିକିତ୍ସା (ବୈଦ୍ୟ) ଶାସ୍ତ୍ର ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରିଥିବା ସଦା ଅବିସ୍ମରଣୀୟ ହୋଇ ରହିବ ।

v ଆଇନଜୀବୀ, ବରଗଡ଼
(କୋଶଳାଞ୍ଚଳ)

ଅଲଗାଥାଏ

n ଗଜାନନ ମିଶ୍ର

ଇଟା ସତ ଆଏ ଆଜିରର ଇ ଓଡ଼ିଶାର ସପନ କରମ ସେତେବେଳର ସମିଆରେ ପୁରୁଷାମାନଙ୍କର ମନଭିତରେ ଥିଲା କି ନେଇଁ କହି ନି ପାରନ କିହେ । ଇଟା ଭି ସତ ଆଏ ହେମାନେ ଓଡ଼ିଶା ବଏଲେ ଆଜିରର ଇ ଓଡ଼ିଶାକେ ନେଇଁ କହୁଥାଉ । କେନ ଓଡ଼ିଶାର କଥା କହୁଥିଲେ ସେନର ମୁଖିଆ ଜେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ନେଇ କହେ ନେଇଁ କହିପାରେ ଇଟା ଭି ସେମାନଙ୍କସପନରେ ନେଇଁଥେଇ । ହେନ ଜେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା କାହିଁ ନି ବେଭାର ହୁଏ ଇଟା ହେମାନେ କେଭେ ସୋତ ଭି ନେଇଁ କରିଥିବେ । ଓଡ଼ିଶାର ଲୁକେ ଏତକି ନିଲଜ ଏତକି ବେରକତିଆ ଏତିକି ପରର ଗୋଡଚଟା ହେବେ ନେଇଁ ଜେନି ଥେଇ ହେମାନେ ଜେନମାନେ ଅଲଗା ଉତକଲ ପରଦେଶ ଗଠନ ଲାଗି ଆନ୍ଦୋଳନ କରୁଥିଲେ । ଆରୁ ଭି ହେତେବେଳେ ଜେନ ଉତକଲ କଲିଙ୍ଗ ଆରୁ କୋସଲକେ ମିଶେଇ କରି ଓଡ଼ିଶା ଗଠନ ହେଲା ବଲି କୁହାଗଲା ପଛେ ହେଟା ଗୋଟେ ଇତିହାସର ଉପହାସ ଥିଲା । ଓଡ଼ିଶା ଥିଲା ପୁରି କଟକ ବାଲେସର । ମୋର ବୁଦ୍ଧିମା କହୁଥିଲା ଓଡ଼ିଶାଥୁ ଆଏଲା

ବେଲକେ ଆମେ ଭଲେ ବଂଚିକରି ଆଏଲୁଁ ଗା ବାବୁ । ତାର କହେବାର ମାନେ ଥିଲା ପୁରି ଥୁ ଆଏଲା ବେଲକେ । ହେମାନେ ଚାଲିଚାଲି ଗଲେ ଆରୁ ଆଏଲେ ତ ହେଥିର ଲାଗି କହୁଥିଲା ଏହା । ବରହମପୁର ଫାଲ କେ କଲିଙ୍ଗ କହେସନ । ସବୁକେ ମିସେଇକରି ଗଡ଼ାଗଲା ଆଜିର ଓଡ଼ିଶା । ପୁରା ନି ହେଲେ ଭି ଆମକେ କିଛି କିଛି ଜନା । ଇ ଜେନ ମିସାବାରଟା ସତେ ଥିଲା ଗୁଟେ ଉପହାସ ଇଥିର ଲାଗି ଜେ ସଭକର ଭାବ, ଭାଷା, ମନ, ବିଶ୍ୱାସ, ଧରମ କରମ, କାର୍ଯ୍ୟକଲାପ, ପରକୁଟି, ପରଂପରା, ସବୁଜାକ ବେକାର ହେଇଗଲା, ଆରୁ ନେଇଁ ବଂଚି ପାରା । କେଏଥିର ଲାଗବା କେତେ କହିହେଲେ ନିଜକେ ନିଜେ ଗଙ୍ଗାରୁ ଗୋଦାବରି, ଅମରକଣ୍ଠକରୁ ବଙ୍ଗୋପସାଗର ଥିଲା । କେନ୍ଦ୍ରା ବଦଲିଗଲା କେନ୍ଦ୍ରା ମିଶିକରି ରହିଥିଲା ବଙ୍ଗ ଶାସନାଥି ଉତ୍ତଳ । ହେବେ ତ ହେନ୍ଦ୍ରା ବଲାଙ୍ଗେରର ଆଂଚଳିକ ଗ୍ରାମ୍ୟବ୍ୟାଙ୍କ କେ ସରକାର କରିଦେଲେ ଉତ୍ତଳ ଗ୍ରାମ୍ୟବ୍ୟାଙ୍କ । ଓଡ଼ିଆ ଥୁ ମିସିକରି ଅଛୁଁ ବଲିକରି । କାହିଁଗଲା କୋସଲ ? କାହିଁଗଲା କୋସଲର ଅଲଗ ପହେଚାନ ।

ମତେ ମୋର ମହକିଲ୍ ମାନେ କହୁଛନ୍ ଆଗ୍ୟା ଆମର ଭାଷାଥି ଓକିଲାତି ହେଲେ ଆମେ ଜାନ୍ତୁଁ କାଣା ହଉଚେ କଚରିଥି ଆମର ମାମଲା ବିଷେ । ମୁଇଁ ନିତି ନିୟମ କାନା ଅଛେ ଖୁଜୁଲି । ପାଏଲି ଜେ ସବୁଠାନ୍ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଥି ହେବା ବଲି ଲେଖାହେଇଛେ । ଓଡ଼ିଆ ଲୁକର ଲାଗି ବିଚାର ହେବା ଆରୁ କେଁ ଲାଗିସ ଥୁ ହେବାବଲି କେନ ସଲା ଭକୁଆ କେ ଲେଖବା । ହିଁ କେତେବେଳେ ଅପିଲ କେ ହାଇକୂଟ ଜିବା କି ଓଡ଼ିସାର ବାହାର ଲୁକେ ଓଡ଼ିଏ ତ ବୁଡଲେ ବୁଡଲେ ତାର ସାଁଗେ ବୁଡେଇଦେଲେ କୁସଲିଏକୁ ଭି । ଇଂରାଜି ତାରିଖ ୧୫.୧୨.୨୦୦୮ ସୋମବାର ଦିନେ ଗୁଟେ ଫୋନ ଟେ ଆସଲା । ମୁଇଁ ପଚରାଲି - ହେଲୋ କିଏ କହୁଛନ୍ । ସେଆଡୁ ଗୁଟେ ନାରୀ କଣ୍ଠ କହେଲା - ଓଡ଼ିଆରେ କୁହନ୍ତୁ ଆମେ ଓଡ଼ିଆ ଲୋକ । ମୁଇଁ ସୁନିକରି କହେଲି - ମୁଇଁ କେଁ ଇଂଗଲିସରେ କହୁଛେଁ । ଫୋନକେ ରଖି ଦେଲା କାଣା ତାର ମନେ ବୁଝିଲା କେଜାନେ । ଆମେ ଇନେ ସେକେଣ୍ଡ ଗ୍ରେଡ୍ ସିଟିଜେନ୍ ବାଗିର ରହିଛୁଁ, ରହିଥିବୁଁ ଭି

ସତକେ ସତ କେନ ଗୁଡ଼େ ଇ ଆଡୁ ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡ଼େମୀ ପୁରସ୍କାର ଭୁବନେଶ୍ୱରକୁ ପାଏଲାନ କହୁନ ତ କାଁ ଭାଁ କେ ଛାଡ଼ିଦେଲେ ! ଇଫାଲର କେନ ସଭାପତି ପଦେ ରହେଲା ନ ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡ଼େମୀ ଥି । କେନ ମୁଖିଆ ସଚିବ ହେଲା ନ ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟର । କାହିଁ ରହିଦେବେ ହେମାନେ । ସହି ପାରଲେ ତ ! କେନ ପାଟନା ରଜା ଓଡ଼ିସାରେ ମିସମି ବଲି ହମହମ ହେଇ ମିସଲେ ତାଁକୁ କେଁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଥି ପାଟ ବଛର ରଖିଦେଲେ ? ଗୋଡ଼ ଘିଟିଦେଲେ । ଆରୁ ଆରୁ ଲୋକର କଥା ଛାଡ଼ । ତାକର ଭୁଲ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଥିଲା ହେତା, ଓଡ଼ିସା ନେ ମିସବାରତା ମିସବାର ତା ବଲାଙ୍ଗିରକେ ଆରୁ ଦେଖାସୁକା ଆରୁ କେତେ ରାଜା ମହାରାଜାମାନେ ଭି ମିସଲେ । କେତେ ଦିନ ତକ୍ ମିସି କରି ରହେମା ଏକା ସଉତେନ୍‌ର ପୁଓ ବାଗିର କହୁନ୍ । କେନ ମିସେଇକରି ରଖିପାରବା ସବୁଦିନେ । ଦାଁତ କଲ୍ କଲ୍ ଘରେ । ହିଁସା ଅହକାର ଘରେ । କେତେ ସହେବ । ହେମାନେ ଭି ସହି ପାରଲେ ତ । ନି ସହେଲେ ନି ସହି ପାରଲେ ଭି ଆମର ତାଲଖାଇ, ମାଏଲାଜଡ଼, ରସକେଲି, ଭାଏର୍ଜିତା, ପୁଷପୁନି, ଛାତଖେଇ ଆମର ଆଏ । ଆମ ଗୁଡୁ, ଛୁର, ଡୁଡୁ, କେଲି, ନଡ଼ିଆବାଦି, ତାହିମାକ୍ରି ଆମର ଆଏ । ହେମାନକର ସବୁ ଡିହାରବାହାର ନୁ ଅଲଗ ଆମର ମହୁଲ ଯାତରା, ଚଇତ ଯାତରା, ବିହିତେନ ଯାତରା, ମାତେନ୍ ଯାତ୍ରା, ବଏଲ ଯାତରା ଅଲଗା ଆଏ । ଆମର ଦେ ଦେବତା ଗାଁ ହାରି ଛୁଟି ମାଏଲି, ସାତବହନି, ବାବୁରା

ଅଲଗ ଆଏ । ଆମର ସେର ବାଗିର ମୁଡ଼, ମୁମ୍ମି ନେଇଁ ତ ମାରମୁ । ଖାଲି କହେଲେ ତ ନେଇଁ ହୁଏ ଏଡେ ଭି ଦେଖାବାର କେ ପଡ଼ବା । ଆମର ଇ ଚଲାଙ୍ଗିର, ସୋନପୁର, କଲାହାଣ୍ଡି, ସମ୍ବଲପୁର ଫାଲର କବିତା ହେମାନେ ଲେଖି ପାରବେ କେଁ । ପଥରର ପାଏନ ଜାହା କହୁନ୍ ଅଲଗ ଆଏ ସମୁଦରର ପାଏନ୍ ନୁ । ଆମର ଭିତୁ ସତେ ଇଟା ଜାନିଛନ୍ ଭଲକରି । ତ କାଣା କରମା ? କେନ୍ଦା କରି ଆଗ୍‌କେ ଠିଆ ଉଠା । ଆମର ମା ମାଟିର ମାନ୍ ରଖିମା । ଆମର ଲୋକ କେ ନିଏ ଦେମା ତାର ଭାଷା ଥି । ସବୁ ଅଫିସ ଥି ଲୋକର ଭାଷା ଥି କାମ୍ ହେବା । ଆମର କବି ଲେଖକମାନେ ଲୋକକର ଭାଷାଥି ଲେଖବେ, ଲୋକର ହୃଦୟ ଛୁଇବା ଜେନ୍ଦା । ଲୁକର ଲୁକର ଭିତରେ ପାତର ଅଁତର ନି ରହେ ନ ଆର ।

ରାଜନିତିର ଚାଲ୍ ତି ଆମେ କେଁ ଏକା ସଢ଼ିଢିମା ଜଉଥିମା । ଆମେ କେଁ ଆମର ମୁହଁ କେ ନେଇଁ ଦେଖି ପାରୁଁ କେତେ ଆମର ଦରପନ ଥି । ରାଜନିତିର ଚାଲ୍ ଥି ଆମର ଫାଲର ସବୁ ସଂପତ୍ତି ଦେଉଥିମା ହେମାନକୁ ଆରୁ ଆମର ଲୁକେ ଜଉଥିବେ ଦାଦନ ଖଟି ରାୟପୁର, ବିଲାସପୁର, ହାଇଦରାବାଦ, କଲକତା । ଇଟା କେଁ ଚାଲଥିବା ନ ଏକା ? କୁସଲ କେତେ ଭି ନେଇଁ ମିସି ଥେଲ ଉହଲ ଥି । ପାଟନା ରଜା ପୁରି ତକ୍ ରାଜ୍ୟ ଜଏ କରିଥିଲେ । ପୁରି ରଜା ସଂଗେ ବହୁତା ବାଁଧି ଥିଲେ । ଆମେ ବଞ୍ଚୁ ଦେଶ୍ ଆଏ । ବଞ୍ଚୁ ଘରେ ରହିଗଲେ ସନମାନ ମିଲସି କେଁ ? ଘର ବର ସବୁ ଅଲଗ ଆମର । ବଞ୍ଚୁ କେ

ବଞ୍ଚୁ ବାଗିର ସନମାନ ନି ମିଲଲେ ହେ ବଞ୍ଚୁତା ରହେସିଁ କେଁ ରହି ପାରସି କେଁ ? ବଞ୍ଚୁର ଉପରେ ବଞ୍ଚୁର ମୁରବିପଣ ଚଲସି କେଁ ?

ଏଡେ ତ ଓଡ଼ିସା ବଏଲେ ଖାଲି ଭୁବନିସର ଆଏ । ସବ ଜାକ ସେନ ଗଦା ଶିକ୍ଷା କହ, ସଂସ୍କୃତି କହ, ଆରୁ ଆରୁ ଅଫିସମାନକ ସବୁ କାମ ଭୁବନେସର ନି ଗଲେ ନି ହୁଏ । ଆମର ଭାଗ୍ୟ ବି ଏକା କେ ଆମର ନେତାମାନେ ଜାହାକୁ ଆମେ ଆମର ପରତିନିଧି କରି ପଠଉଛୁଁ ହେମାନେ ଭୁବନେସରିଆ ହେଇ ଜଉଛନ୍ । ଗାଦିରେ ଥିବାରତକ ପାଟିରୁ ଇ ମାଟିର ଲାଗି ପଦେକ ନେଇଁ ବାହାରି ପାରୁଛେ ହେମାନକର । ଇଫାଲର ସବୁ ଏମେଲେ ଏକ ହେଇକରି ଜଦରଭି କହେତେ ଏକାସଙ୍ଗେ ଜେନ୍ଦା ନି ହେତା କାଣା । ଇମାନକର ବାଗିର ଏକା ନିଜର ଲୋକ ଠକୁ ଗଦାର କେନ୍ ପାଏବା ? ଗାଦିରୁ ଉତରିଆସଲା ଉତାରୁ ଇ ମାଟି ମାର ଲାଗି ହେମାନର ଆଖିଥି ପାଏନ ଥିପି ପଡୁଛେ କରି ବାଗିର ଚିକ୍ ଚିକ୍ ହେଇକି । ନେତା ଆଏ ଆମର କାଁ କରମା । ନେବେ ଆମରକୁ ସବୁ ସବୁ । ଇମାନକର ଭେଲି ଥି ଭି ତ ଆମେ । ଆମର ଇ ଫାଲର କେତକି ଅଫିସର ଆମର ହେଇ ଅଚନ ହେମାନେ ଖାଲି ସେଆଡ଼ର ଲୋକମାନକୁ ଖୁସାମତ କରି କରି ଦିନ କଟେଇ ଦେଉଛନ୍ । ଟଙ୍କା ମାତରକ ଇଆଡ଼ର ଲୋକମାନକର, ଟିକସ ଟଙ୍କା ଆଏ । ଓକିଲ ଭି ଖଉଚେ ଇଆଡ଼ର ଲୋକକର ଟଙ୍କା । ବିଦେସି ଭାସାରେ ଧରଉଛେ ସବୁ । ଆମର ଲୁକମାନେ ବିଚାରପତି ହଉଛନ୍ ଦେଖ ତ ହେମାନେ

ଭି ଲୁକମାନକର ଭାସାଥି ନି କରବାର କିଛି କାମକବାର । ଆରୁ ବେଶି ନି କହେବାର ନ । ସତେ ସବୁ କଥା ଜାଣିଛି । ଅତ ନ । ଖାଲି ଏତକି ମନେ ରଖମା ସବୁବେଳେ ଜେ ଆମର ଭାଷା, ଆମର ଯତ୍ରା, ଆମର ପୂଜା,

ଆମର ପରଂପରା, ସଂସ୍କୃତି ସବୁ ସବୁ ଅଲଗା ଆଏ । ଆରୁ ଅଲଗା ଟା ଏକା ଆମର ପହେଚାନ । ଇ ପହେଚାନ କେ ପୁରଥିସାରା ଫଏଲାବାର କାମ କରବାର କାଜେ ଆମକୁ ଅଲଗ ରାଜ୍ୟ, ଅଲଗ ଅଦାଲତ ଚାହିଁ,

ଅଲଗ ଶିକ୍ଷା, ଅଲଗ ସବୁକିଛି ଜେନ ଆମର ଲୋକଭାଷା ଥି ସବୁକାମ ହଉଥିବା, ଲୋକମାନେ ସବୁ ବିଷେ ଜାଣିପାରୁଥିବେ, ବୁଝି ପାରୁଥିବେ ।

v ଡପୋବନ, ଟିଟିଲାଗଡ଼

ସମ୍ବଲପୁରୀ ଗୀତ ଭିତରେ ଆମର ସାମାଜିକ ଇତିହାସର ଝଲକ

n ଅଧ୍ୟାପକ କିଶୋର ମେହେର

ଇତିହାସ ଗୁଡ଼େ ବିଜ୍ଞାନଭିତ୍ତିକ ଅଧ୍ୟୟନ ଆଉର ଅନୁଧ୍ୟାନ ଆଏ । ବିନା ପ୍ରମାଣ ଥିଁ ଇତିହାସ ଲିଖା ଯାଇନାହିଁ ପାରେ । ଇତିହାସର ପ୍ରମାଣ ଅନେକ ପ୍ରକାରର ଅଛେ । ଯେନତାକି ପ୍ରତ୍ନତତ୍ତ୍ୱ, ପୁରାତାତ୍ତ୍ୱ, ଚିଠିପତ୍ର, କାଗଜପତ୍ର, ଫଟୁ, ଟିପିପତ୍ର, ଭାଲପତ୍ର, ପୁଥି ଆଉ କେତେକାଣା । ସେବା ଲୋକକଥା, ଲୋକଗୀତ, କଥେନ, ମିଥ୍ ଭି ଗୁଡ଼େ ଗୁଡ଼େ ଇତିହାସର ପ୍ରମାଣ ଆଏ । ଇ ପ୍ରକାରର ପ୍ରମାଣ ପ୍ରଖ୍ୟାତ ଇତିହାସକାର ବ୍ଲୁକବର୍ଷ ‘ସବ୍‌ଷ୍ଟାନ୍ସିଆଲ୍ ଏଭିଡେନ୍ସ’ ବଲିକରି କହୁଛନ୍ତି । ମାନେ ଏହା ପ୍ରକାରର ପ୍ରମାଣକେ ଅନ୍ୟ ଠୋସ ପ୍ରମାଣମାନଙ୍କର ସାଙ୍ଗେ ମିଲେଇକରି ଦେଖାଲେ ଠିକ୍ କଥାଟା କାଣା ଆଏ । ପଏଛି ଜନା ପଡ଼ସି ।

ଆଏକକାଏଲ ଇତିହାସର ପରିଭାଷା ବଦଳି ଗଲାନ । ଖାଲି ରାଜାରାଜୀ, ରାଜଦରବାର, ଯୁଦ୍ଧ ଆଉର ଇତିହାସର ବିଷୟବସ୍ତୁ ହେଇକରି ନାହିଁନ । ରାଜନୈତିକ, ଅର୍ଥନୈତିକ, ସାହିତ୍ୟ, ସାମାଜିକ, ଧାର୍ମିକ ପରିବେଶର ଇତିହାସ ସାଙ୍ଗେ ଶିଳ୍ପ, କାରିଗରୀ, ବେପାର ବନିଜ ଭି ଇତିହାସର ବିଷୟବସ୍ତୁ ଆଏ । କୋଶଲ

ଅଂଚଳର ଇତିହାସ ବହୁତ ପୁରାତା ଆଏ । ଆମର ଅନେକ ପଣ୍ଡିତମାନେ କୋଶଲ ଅଂଚଳର ଇତିହାସର ବିଭିନ୍ନ ଦିଗ ଉପରେ କିଛିକିଛି ଆଲୋଚନା କରିଛନ୍ତି । ସେ ମହାପୁରୁଷମାନେ ଯେତା କି v ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ରଥ, v ରାମଚନ୍ଦ୍ର ମଲ୍ଲିକ, ଜିତାମିତ୍ର ସିଂହଦେଓ ସଭେଁ କୋଶଲ ଅଂଚଳର ଇତିହାସର ଅନେକ ପ୍ରକାର ଦିଗ ଉପରେ ଆଲୋଚନା କରିଛନ୍ତି । ଡ. ଗୋପବନ୍ଧୁ ରଥ, ଡ. ବି.ବି. ମିଶ୍ର, ଏସ୍.ଆର. ନିମା, ମାରାଶର୍ମା, ଡ. ଏନ୍.କେ ସାହୁ, ମିତାନ ପ୍ରଖ୍ୟାତ ଇତିହାସକାରମାନେ ବି କୋଶଲ ଇଲାକାର ଇତିହାସବାବଦେଁ ଚର୍ଚ୍ଚା କରିଛନ୍ତି ।

କୋଶଲ ଅଂଚଳର ଆର୍ଥିକ-ସାମାଜିକ ଇତିହାସର ଚର୍ଚ୍ଚା କମ ଜାଗାଥି ଦେଖିବାରକେ ମିଲ୍‌ସି । ଇ ଇଲାକାର ଶିଳ୍ପ,ବାଣିଜ୍ୟ, ଶିଳ୍ପ କାରିଗର, ବେପାର ବନିଜର ଇତିହାସ ବିଷୟଥୁଁ ଆଉର ବେଶି ଚର୍ଚ୍ଚା ହେବାର ଦରକାର ଅଛେ । ଆମେ ଇ ପ୍ରବନ୍ଧଥୁଁ ଆମର ସମ୍ବଲପୁରୀ ଲୋକଗୀତ ମାନକେଁ କେନ୍ଦ୍ରା ଆମର ମାଁ ବୁହେନମାନକଂର ପିନ୍ଧନ-ଉଡ଼ନ, ସାଙ୍ଗେ ଅଲଙ୍କାର, ହାଟବଜାର, ସେଠାନର ଦରବ ସ୍ଥାନ ପାଇ ପାରିଛେ ଦେଖମା ।

କୁହାଯାଏସି ସାହିତ୍ୟ ହଉଛେ ସମାଜର ଦରପନ । ଆମର କବି, ଗୀତକାରମାନେ ଲୋକଜୀବନ ଚଳନ କେ ନେଇକରି ଗୀତମାନେ ବାନ୍ଧିଛନ୍ତି ଆଉର ସେମାନଙ୍କର ଅଜାଣତ ଥିଁ ସେମାନେ ଜନେ ଜନେ ଇତିହାସକାରବି ପାଲଟି ଯାଇଛନ୍ତି । ଗୀତ ବୋଲିମାନକେଁ କୋଶଲ ଅଂଚଳର କପଟା, ସାଙ୍ଗେ ଅଲଙ୍କାର, ହାଟବଜାର ଆଉର ସେନେ ମିଲୁଥିବାର ଦରପମାନେ ଇତିହାସର ବସ୍ତୁ ପାଲଟି ଯାଇଛନ୍ତି । ଖୁସିର କଥା ଆଏ ଯେ ପ୍ରଖ୍ୟାତ ଗବେଷକ ଆଉର ପ୍ରଶାସକ ଶଶାଙ୍କ ଶେଖର ପଣ୍ଡା, ଆମର ସମ୍ବଲପୁରୀ ଗୀତମାନଙ୍କର ଗୁଡ଼େ ଚମତ୍କାର ସଂକଳନଟେ କରିଛନ୍ତି । ପୁରାତା ଗ୍ରାମୋପୋନ ରେକର୍ଡ ମାନକେଁ ପ୍ରଖ୍ୟାତ ଗାୟକ ଫକୀର ପଟ୍ଟନାୟକ, ଜିତେନ୍ଦ୍ର ହରିପାଲ, କାଳିପ୍ରସାଦ ଷଡ଼ଙ୍ଗୀଙ୍କର ମିତାନ ଶିଳ୍ପୀ ଗାଆକାର ମାନଙ୍କର କଣ୍ଠ ଆମେ ଆମର ଇତିହାସର ଝଲକ ପାଇପାରମା । ସେବା ଡିଏ ଗୀତମାନକେଁ ବି ଇ ଅଞ୍ଚଳର ସାମାଜିକ ଇତିହାସ ଲିଖାଯାଇଛେ । ଆଏକ ଆମକେ ସେଗୁଡ଼ାକ ମାମୁଲି କଥା ମିତାନ ଲାଗୁଛେ, ହେଲେ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ସମିଆଥୁଁ କାଏଲକେ ସେଟା ଗୁଡ଼େ ଗୁଡ଼େ ଇତିହାସର ଝଲକ ବଲିକରି ଗଣନା ହେବା । ଇ

ଆଲୋଚନା ଥିଲା ଆମେ ଖାଲି ଗୁଡ଼େ ଦୁଇଟା ଗୀତକେ ଉଦାହରଣ ହିସାବେ ନେମାଁ ।

୧- ରସରକେଲି ବୋ....

ସୁରୁ ସୁରୁ ଶଉଲର ବଡ଼ ବଡ଼ କଟା
ଆମର ଗାଁର ସୁରୁନନାର କଅଁଳିଆ ଅଁଗ
କଅଁଳିଆ ଅଁଗ ପିନ୍ଧେ ସମ୍ବଲପୁରୀ ମଠା
କଲାଧଡ଼ି କୁମ୍ଭପରେ ପଡ଼ିଛି ଦିହିପାକ ବୁଟା
ରସ ଅଳଗେ ବସରେ...

କାହିଁ କେନ ଯୁଗ୍ମ ସମ୍ବଲପୁର ଅଂଚଳର ବୁଟକାର ମାନେ ବାନ୍ଧଶାଢ଼ୀ, ମଠାଶାଢ଼ୀ, ବାପାଶାଢ଼ୀ ବୁଟି ଆସୁଛନ୍ । ସମ୍ବଲପୁର ଜଲାକାରେ ଯେ ଉତ୍କୃଷ୍ଟମାନର କପଟାଶାଢ଼ୀ ବୁଟାଯାଇଥିଲା ତାର ବାବଦେ ଦ୍ଵାଦଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଗୁଡ଼େ ତାଲପତର ପୁଅ “ବର୍ଣ୍ଣରତ୍ନାକର” ବି କହୁଛେ । ସମ୍ବଲପୁର-ବରପାଲି, ବରଗଡ଼, ବିନ୍ଧା, ସୋନପୁର ଆଦି ବି କପଟା ଶାଢ଼ୀ ଲାଗି ଉଚିତ ପ୍ରସିଦ୍ଧି ଆସି । ଗୀତକାର ଜ ଅଂଚଳର ମଠାଶାଢ଼ୀ-ତା’ର ଭିତରୁ ପଡ଼ିଥିବା କୁମ୍ଭପକା ଧଡ଼ି ଆଉ ବୁଟାଦାର କପଟାର କଥା କହୁଛନ୍ । ତାରମାନେ ସେ ଆମର ଅଂଚଳର କୁଷ୍ଠା ବୁଣାକାରମାନଙ୍କର ଅତିଉତ୍କୃଷ୍ଟ ମଠାଶାଢ଼ୀ କଥା ବର୍ଣ୍ଣନା କରୁଛନ୍ ।

୨-ଲବଙ୍ଗଲତା ମୋର ଗଜ ମୁକୁତାରେ
ଦରପଲିଆ ମଠା ପରେ ଆନିଦେବୁ ମତେ
ତରତା ହାଟର ପାନପତରୀ ଆନିନେବୁ
ସତେ”

(୪ ଫକୀର ପଟ୍ଟନାୟକ)

ଦେଖୁନ, ଲ ଗୀତ ଥିଲା ଗୀତକାର ବରପାଲିର କୁଷ୍ଠାଭାଙ୍ଗମାନଙ୍କର ମଠାଶାଢ଼ୀର ଭାଉ କେତେ ଥିଲା ଯେ ପ୍ରେମିକା ତାର ପ୍ରେମିକେ ବହୁମୂଲ୍ୟ ମଠାଶାଢ଼ୀ ଆନିଦେବାର ଲାଗି କହୁଛେ ଆଉ

ରୁସିଛେ । ସେତା ତରତା ହଉଛେ ରୂପା ଅଳଙ୍କାର ଲାଗି ପ୍ରସିଦ୍ଧ । ତରତାର କଂସାରୀ-ସୁନାରୀମାନେ ରୂପା ତାରକସି କାମ ବହୁତ ଭଲ କରୁଥିଲେ ଆଉର ଇହାଦେ ବି କରୁଛନ୍ । କୋଶଲ ଅଂଚଳର ସିଲଭର ସିଟି ବଲିକରି ତରତାକେ କୁହାଯାଇ ପାରବା ଯେନତା କଟକ ଆସି । ତରତା ହାଟର ଜାଲିକରାଟ (ପେଟ ଠପକୋ) ବାହାଟି, ପାନପତରୀ , ଗୁନ୍ତା, କଟରିଆ, ବନ୍ଦରିଆର ନାଁ ଥିଲା । ଆସକ୍ତ ଜଣେ ଇତିହାସ ହେଉଗଲାନ ।

ଦିନଥିଲା (ଆସକ୍ତ ବି ଅଛେ) କୋଶଲ ଅଂଚଳର ମୁଖିଆ ବେପାର ବନିଜ ଯାଗା ଭାବେ ସମ୍ବଲପୁର, ବରଗଡ଼, ବିନ୍ଧା, ସୋନପୁର, ତରତା, ଭୁବ୍ଧା ବଉଦ ବନେ ନାଁ କରିଥିଲା । କେନ କପଟା ତ ଆଉ କେନ ରୂପାର ସାଜୋ ଅଳଙ୍କାର, କେନ ଗାଏବଲଦ୍ ତ ଆଉର କେନ ନୁନ, ଖଟପିଡ଼ା, ଭୁଗାପୁଆ ମିଳୁଥିଲା । ବିଭିନ୍ନ ଦରବମାନେ ଗୁଡ଼େ ଗୁଡ଼େ ଜାଗାକେ ନେଇକରି ପହେଉନ ଦଉଥିଲା । ମହାକବି ଗଂଗାଧର ମେହେର ବିନ୍ଧା ଅଂଚଳର ହଂସଧଡ଼ିପକା ଶାଢ଼ୀର କଥା ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ । ଦୁଇପୁଲିଆ ଶାଢ଼ୀ ବଉଲମାଲ, ତନ୍ଦନକୁରା ଶାଢ଼ୀରକେତନି କେତେ ଉଲ୍ଲେଖ ଆମେ ଲୋକଗୀତ, ଲୋକକଥାମାନଙ୍କେ ପାଏଥୁଁ । କଷ୍ଟାଶାଢ଼ୀ ହଉଛେ ସମ୍ବଲପୁର ଅଂଚଳର ପହେଲା ପରକାର ଶାଢ଼ୀ ବା କପଟା । ଦେଖୁନ ୪ ଅକ୍ଷୟ ମହାନ୍ତି ଗାଏଲେ - ଯା’ ଯା’ରେ ଭାସି ଯାଆ..

ସମ୍ବଲପୁର ଘାଟରେ ଆହା ସିନାନକରେ ନନା

ଗାଧୁଆ ବୁଠେ ଉଡୁଛି ତାର ନାଲିପଣତ କାନି..

କହେଲେ କଥା ଲମ୍ବି ଯାଉଛେ- ଆଗେ ଲୋକ ଖାଲି ହାଟେ ରଙ୍ଗ କରୁଥିଲେ । କେମିକାଲ ରଙ୍ଗ ନାହିଁ ଆସିଥାଉ । ହେଥୁର ଲାଗି ହାଟରଙ୍ଗ-କଷ୍ଟା, କଲା, ରଙ୍ଗ ବେଉର ହଉଥିଲା । ହେତିର ଲାଗି ଅକ୍ଷୟ ମହାନ୍ତି, ନାଲିପଣତ କଥା କହୁଛନ୍ । ଦୁଇପୁଲିଆ କପଟା, କଷ୍ଟା କପଟା, ବାପା କପଟା, ପାଟ ଶାଢ଼ୀ ତ ଆମର କବିମାନଙ୍କୁ ଆକର୍ଷିତ କରିଛେ ।

ସାଲେଉଟାର ଖଟ, ବିଜେପୁର ହାଟର ଦଶହାତି ସାଲପଲିଆ- ବିଜେପୁରର ଦୁଇମୁହାଁ ।

ସୁଟା କପଟା, ବରଗଡ଼ ହାଟର କପଟା, ଭୁବ୍ଧା ହାଟ, ଜାରୀ ହାଟ, ବରଗଡ଼ ହାଟର ଗାଏ ବଲଦ, ବରଗଡ଼ିଆ ବାଡ଼ି, ବୁଡ଼ାସମ୍ବର ଝଉଲ, ବରପାଲି-ବରଗଡ଼ର ବାନ୍ଧଶାଢ଼ୀ, ବିଜେପୁର- ବୈରଖପାଲି ବୁଡ଼ାପାଲିର ଷଟବର୍ତ୍ତର - ପରତା ତିଜାଜନ ଶାଢ଼ୀ, ତରତା ହାଟର କରାଟ, ପାନପତରୀ, କେତେକେତେ ନାଁ ଅଛେ । ଲୋକଗୀତ, ସାହିତ୍ୟ ଥିଲା କୋଶଲ ଅଂଚଳର ଅର୍ଥନୈତିକ ସାମାଜିକ ଜୀବନ କେତା ପ୍ରତିଫଳିତ ହେଉଛେ ଜାନବାର ଲାଗି ବନେ ଗବେଷଣା ଦରକାର ହଉଛେ । କୋଶଲ ଅଂଚଳର ଗବେଷକ, ଇତିହାସକାରମାନଙ୍କର ଲାଗି ଉଟା ଗୁଡ଼େ ବଡ଼ ଆହ୍ୱାନ ଆସି । ଆମର ସମ୍ବଲପୁର ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଇ ବିଗେ ଆଗ୍ନେ ଆସବାର ଉଚିତ ।

କୋଶଲ ଅଂଚଳର ଶିଳ୍ପ କାରିଗର (Occupational group) ମାନଙ୍କର ଇତିହାସ ଏତିକି ସମିହା ତକ ଲିଖା ନାହିଁ

ଯିବାର ଚାଏଲ । କେନ ଜାଗାର୍ଥୁ ଟିକେ
ଅଧେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି । ସେଟା
ପର୍ଯ୍ୟାୟ ନୁହୁଆଏ । ବ୍ରିଟିଶ
ପ୍ରଶାସକମାନଙ୍କର ଗେଜେଟିଅର ମାନଙ୍କେଁ
ଯେନ ପ୍ରକାରର ଜାଏଡ ସଂପର୍କିତ ବର୍ଣ୍ଣନା
(R. V. Russel & Hiralal) ମାନେ

ଅଛି ସେଗୁଡ଼ାକ କଲୋନିଆଲ
ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରେ ଲିଖା ଯାଇଛି । ଖାଲି ଶାସନ
କରବାରକେ ସହଜ ହେବା ବଳିକରି
ସେମାନେ ଜନଗଣନା (Census
1931) ରିପୋର୍ଟମାନେ ବନାଲେ । (F.C.
King) କିନ୍ତୁ ଜହାଦେ ଆମର ଲାଗି ପ୍ରଶ୍ନଟା

ଅସ୍ଥିତାର ପ୍ରଶ୍ନ ଆଏ । ଗୁଡ଼େ ଅଂଚଳର
ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଇତିହାସ ନାହିଁ ଲେଖିଲେ ଅସ୍ଥିତା
କି ପଏତାନର ପ୍ରଶ୍ନକେ କେନ୍ଦେହି ସାମନା
କରିହେବା ???

v ଗବେଷକ, ଜେ. ଏନ. ଯୁ, ଦିଲ୍ଲୀ
ନିଗମାନନ୍ଦ ବିହାର, ବରଗଡ଼

ପୁସ୍ତକ ବା ଛେରଛେରା

n ଭବାନୀଶଙ୍କର ପଟ୍ଟେଲ

ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ପର୍ବ ପୁସ୍ତକ : ଆମ
ସାଂସ୍କୃତିକ ପରଂପରାକୁ ବଜାୟ ରଖି କେଉଁ
ଅନାଦିକାଳରୁ ପୁସ୍ତକ ପର୍ବ ପାଳନ
ହୋଇଆସୁଛି । ଏହା କୃଷିଭିତ୍ତିକ ପର୍ବ ।
ପୁସ୍ତକ ପର୍ବ ଆସିଲେ, କି ବୃକ୍ଷ, କି ଯୁବକ
ସମସ୍ତଙ୍କ ମନରେ ଏକ ଅପୁରୁଷ ଆନନ୍ଦ
ଖେଳିଯାଏ । ପୌଷ ପୂର୍ଣ୍ଣିମାକୁ ପୁସ୍ତକ
ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ଧନୁଯାତ୍ରାର ଅନ୍ତ ଦିବସ
ହିଁ ପୁସ୍ତକ ପର୍ବ । ଏହି ଦିନ ଧନୁଯାତ୍ରାର
କଂସକ ଅନ୍ତିମ ଦିବସ । ସେ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ଦ୍ଵାରା
ଏହି ଦିନ ନିହତ ହୋଇଥାନ୍ତି । କଂସ ଅଧର୍ମର
ପ୍ରତୀକ । ଏହି ଦିନ ଅଧର୍ମର ପ୍ରତୀକ । ଏହି
ଦିନ ଅଧର୍ମର ନିପାତ ହୋଇଥାଏ ତେଣୁ
ଗ୍ରାମବାସୀମାନେ ଖୁସିଲେ ପୁସ୍ତକ ପର୍ବ
ପାଳନ କରିବା ଜଣାଯାଏ ।

ଅଧର୍ମର ବିନାଶ ଓ ଧର୍ମର ପ୍ରତିଷ୍ଠା :
ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଅଧର୍ମ, ଅତ୍ୟାଚାର, ଯେବେ
ଏହି ଧରାପୃଷ୍ଠରେ ବିରାଜମାନ କରିଛି, ତାକୁ
ନିପାତ କରିବା ସକାଶେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ପ୍ରାର୍ଥନା
କରାଯାଇଛି । ଧନୁଯାତ୍ରାର ଅନ୍ତିମ ଦିବସରେ
ଗୀତାର ମର୍ମବାଣୀ ହିଁ ଝଙ୍କୁତ ହୋଇଥାଏ ।
“ପରିତ୍ରାଣାୟ ସାଧୁନାଂ ବିନାଶାୟତ
ଦୁଷ୍ଟତାଂ” ଗୀତାର ତତ୍ତ୍ଵ ହିଁ ପ୍ରମାଣ

କରିଥାଏ । ପରମ ଓଡ଼ିଶା ସକାଶେ ଏହି
ଦିନର ଗୁରୁତ୍ଵ ରହିଛି । ଏହି ଦିନ ବିଭିନ୍ନ
ବ୍ୟଞ୍ଜନ ଓ ପିଠାପଣା ମଧ୍ୟ ହୁଏ । ସମସ୍ତେ
ଖୁସି ହୋଇ ଏହି ଦିନ ପାଳନ କରିଥାନ୍ତି ।

ବଡ଼ କୃଷିଭିତ୍ତିକ ପର୍ବ :
ପଡ଼ୋଶୀମାନେ ପରସ୍ପରକୁ ପିଠାପଣା ମଧ୍ୟ
ବଞ୍ଚା ବଞ୍ଚି କରିଥାନ୍ତି । ଏହି ଦିନ ନିଶାଦ୍ରବ୍ୟ
ସେବନ କରି ଅନେକ ଖୁସି ମଜା କରିବା
ଦେଖାଯାଏ । ଯେଉଁମାନେ ମାଂସ, ମାଛ
ଖାଆନ୍ତି, ଗରିବ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ
ଏହା ରାନ୍ଧି ଖାଆନ୍ତି । ପୁସ୍ତକ ହେଉଛି
ଋଷୀମାନଙ୍କର ସକାଶେ ଏକ ମୁଖ୍ୟ ପର୍ବ ।
ଆମର ଯେତେ ପ୍ରକାର ପର୍ବ ହୋଇଥାଏ,
ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତ ପର୍ବ କୃଷିକୁ ଭିତ୍ତିକରି ହେବା
ଦେଖାଯାଏ । ପୁସ୍ତକ ବେଳକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ
ଚାଷୀ ପ୍ରାୟ ନିଜ ନିଜ ଚାଷକାମ ଶେଷ
କରିଥାନ୍ତି । ତେଣୁ ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଏହା
ଏକ ଖୁସିର ପର୍ବ ।

ପୁସ୍ତକ ସ୍ଵାଧୀନ ପର୍ବ : ପ୍ରାୟ କୃଷି
ଶ୍ରମିକମାନେ ମାଲିକ ଘରେ ଏହି ପୁସ୍ତକ
ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କାମ କରିବା ସକାଶେ ଚୁକ୍ତିବଦ୍ଧ
କରିଥାନ୍ତି । ଏହି ଦିନ ସେହି କୃଷି ଶ୍ରମିକ
ନୂଆଁ ମାଲିକ ଖୋଜିପାରେ । ଏହି ପ୍ରଥା ଏ

ଯାଏ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗାଁରେ ଚଳି ଆସୁଛି ।
ପୁସ୍ତକ ଦିନ ହଳିଆମାନଙ୍କୁ ନୂଆଁ ଲୁଗା
ଦେବା ପ୍ରଥା ରହିଛି । ପ୍ରାୟ ଗାଁମାନଙ୍କରେ
ଏହି ପର୍ବ ଅତି ଆନନ୍ଦ ଓ ଭଲୁସ ସହକାରେ
ପାଳନ କରାଯାଏ । ଦଳ ଦଳ ହୋଇ
ଛୁଆମାନେ ତଥା ବୃକ୍ଷଲୋକମାନେ
ଗୀତବାଦ୍ୟ ତାଳେ ତାଳେ ଘର ଘର ବୁଲି
ଛେରଛେରା ମାଗନ୍ତି ।

ଛୁଆମାନେ ଗୀତ ଗାଆନ୍ତି -

ଛେର ଛେର ଛେର ଛେରା...

ଇ ଘରର ବୁଢ଼ୀ କାହିଁ ଗଲା...

କୁଡ଼ା ଖାଇ ଖାଇ ଛେରେଇ, ହେଲା...

ଛେର ଛେର ଛେର ଛେରା ।

ଏହି ଗୀତ ମଧ୍ୟରେ ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ
ଆତ୍ମୀୟତାର ଧ୍ଵନି ପ୍ରତିଫଳିତ ହୋଇଥାଏ ।
ଛେର ଛେରା ଦିଅ ଗୋ ମାଁ ଛେର ଛେରା
ବୋଲି ଛୁଆମାନେ ଘରକୁ ମାଗି ଆସନ୍ତି ।
ଘରେ ଧାନ ଚାଲୁଡ଼ା ରଖାଯାଏ ଓ ଯେ
ଆସିଲେ ଛେର ଛେରା ମାଗିଲେ, ପିଠା ସହ
ଧାନ ମଧ୍ୟ ଦିଆଯାଏ । ଏଥିରେ ସେମାନେ
ସନ୍ତୋଷ ହୋଇଥାନ୍ତି । ପ୍ରାୟ ସକାଳ ବେଳା
ଏହି ଛେରଛେରା ମଗାଯାଏ । ପୁସ୍ତକ ଦିନ
ସମସ୍ତେ ଖୁସି ମଜା କରନ୍ତି । ଗାଁମାନଙ୍କରେ

ଯୁବକ ଯୁବତୀମାନଙ୍କୁ ନେଇ ବିଭିନ୍ନ କ୍ରୀଡ଼ା, ଗୀତ ଆଦି ଆୟୋଜନ କରାଯାଇଥାଏ । ଅନେକ ଗାଁମାନଙ୍କରେ କାର୍ତ୍ତନ ହୁଏ । ଗାଁମାନଙ୍କରେ ଭାଗବତ ପାଠାୟଣ ହୁଏ । ପ୍ରାୟ ଗାଁମାନଙ୍କରେ ଅପେରା ମଧ୍ୟ କରନ୍ତି । ଗାଁମାନଙ୍କରେ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ନେଇ ପ୍ରତିଯୋଗିତାର ଆୟୋଜନ ମଧ୍ୟ କରାଯାଏ । ବିଭିନ୍ନ ଗ୍ରାମମାନଙ୍କରେ ହୁମୋ, ରସରକେଲି, ମାଏଲାଇଡ଼, ଜହ୍ନପୁଲ ଆଦି ସମ୍ବଳପୁରୀ ଗୀତ ଆୟୋଜନ ହୋଇଥାଏ । ପୁସ୍ତକ ପଢ଼ିବା ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ମାସର ଅତିମ ପର୍ବ ଏଣୁ ଏହି ପର୍ବ ମଧ୍ୟରେଣ ସମାପ୍ତ ହୋଇଥାଏ । ମୋଟାମୋଟି ଭାବେ ଛେର ବୁଢ଼ୀ ‘ଛେର ଛେରା’.. ଗୀତ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଆକୃଷ୍ଟ କରେ । ଏହି ଗୀତ ଗାଇବାର କାରଣ କ’ଣ ? ତାହା ଏ ଯାଏ କୌଣସି ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ଉପନୀତ ହୋଇନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଅନୁମାନ କରାଯାଏ ଯେ ‘ଛେଦ’ ‘ଛେରା’ ଶବ୍ଦର ଅପଭ୍ରଂଶ ଛେର ଛେରା ହୋଇଥାଇପାରେ । ଛେଦ୍ ହେଉଛି ଅଗ୍ନିମ ବା ଶେଷ ଅଂଶ । ଏଦିନ ଲୋକେ ଖଳାକୁ ଯାଇ ଛେଦ୍ ଅର୍ଥାତ୍ ଶେଷ ଅମଳ ଧାନ ମାଗନ୍ତି । ଏହାକୁ ଖଳା ଛାଡ଼ ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଏ । ଏହିଦିନ ପ୍ରାୟ ହଳିଆ, ବାରିକ, ରଜକ, ଛୁଆମାନେ ‘ଛେଦ୍’ ବା ‘ଛଡ଼ା’ (ଖଳାଛଡ଼ା) ମାଗନ୍ତି । ଏହି ଦିନ ଧାନ ଅମଳର ଶେଷ ଦିବସ ହେତୁ ସମସ୍ତେ ଖଳାକୁ ଯାଇ ତାଷାକୁ ଖଳାଛାଡ଼ ମାଗିଥାନ୍ତି । ନୂଆଁଖାଇ ଓ ପୁସ୍ତକ ପଢ଼ିବା ଏକ କୃଷିଭିତ୍ତିକ ପର୍ବ ହେଲେ ହେଁ ପୁସ୍ତକରେ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳର ଲୋକେ ପ୍ରାୟ ପାଳନ କରିଥାନ୍ତି । ପୂର୍ଣ୍ଣଭୂମି ଭାରତ ମଧ୍ୟରେ

ଧର୍ମ ଭୂମି ଉତ୍କଳ । ତା’ର ପର୍ବପର୍ବାଣି କେଉଁ ଅବସ୍ଥା ରାଜତରୁ ପାଳନ କରି ଆସୁଛି । ଏହାଦ୍ୱାରା ସଂସ୍କୃତିର ପୁଷ୍ଟି ସ୍ଥାପନା ହେବା ସଂଗେ ସଂଗେ ଆମେ ଆମ ସଂସ୍କୃତିକୁ ଚିରଦିନ ସକାଶେ ମନେ ପକାଇଥାଉ । ଆମ ପର୍ବ ପର୍ବାଣି ମଧ୍ୟରେ ଏକ ଧାର୍ମିକ ତଥା ଐକ୍ୟ ଭାବ ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ଭାବରେ ଜଡ଼ିତ ହୋଇ ରହିଛି । ପଶ୍ଚିମ ଓଡ଼ିଶା ହେଉଛି ଆଦିବାସୀ ବହୁଳ ଜିଲ୍ଲା ଆମ ସଂସ୍କୃତି ମଧ୍ୟରେ ଆଦିବାସୀ ସମାଜର ଅବଦାନ ଯାହା ରହିଛି ତାକୁ କେହି ଚିନ୍ତା କରୁନାହାନ୍ତି । ଏହି ପର୍ବପର୍ବାଣି ମଧ୍ୟରେ ଆଦିବାସୀ ସଂସ୍କୃତିର ମୂଳ ସ୍ରୋତ ଯାହା ରହିଛି ଓ ଆମର ବ୍ରତ, ଓଷା, ପର୍ବ, ମେଳା, ମହୋତ୍ସବ, ପୂଜାପାର୍ବଣ, ସାଂସ୍କୃତିକ ଓ ସାରସ୍ୱତ ସମ୍ଭାରର ପ୍ରାରୂପ୍ୟ ରହିବା ପଛରେ ସେମାନଙ୍କ ଯୋଗଦାନ ଯାହା ରହିଛି ତାହା ଗବେଷଣା ସାପେକ୍ଷ ।

ତାଷର ଶେଷ ପର୍ବ ପୁସ୍ତକ : ଓଡ଼ିଶା କୃଷି ପ୍ରଧାନ ରାଜ୍ୟ । ଆମ ଓଡ଼ିଶାରେ ତାଷପର୍ବ ଭାବରେ ପ୍ରଥମେ ‘ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟା’ ପାଳନ କରାଯାଏ । ଏହା ‘ପୁଠିଆ’ ପର୍ବ କୁହାଯାଏ । ରଥଯାତ୍ରା ଅନ୍ୟ ଏକ କୃଷିଭିତ୍ତିକ ପର୍ବ । ଆଷାଢ଼ ମାସରେ ଦଶମୀ ଦିନ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ପୂଜନ ବିଧି ରହିଛି । ଶ୍ରାବଣ ମାସରେ ପ୍ରଥମାଷ୍ଟମୀ ‘ପୁରୀଉଆଁସ’ ଓ ରାଶିପୁନି ମଧ୍ୟ ପାଳନ କରାଯାଏ । ଭାଦ୍ରବ ମାସରେ ଜନ୍ମାଷ୍ଟମୀ, କରମା ପର୍ବ, ମହାପର୍ବ ନୂଆଁଖାଇ ପାଳନ କରାଯାଏ । ଦଶହରାରେ ‘ପୋ ଜିଉଁତିଆ’, ‘ଭାଏ ଜିଉଁତିଆ’, ‘ଦୁର୍ଗାପୂଜା’, ‘କୁଆପୁନି’ ଆଦି ପାଳନ

କରାଯାଏ । କାର୍ତ୍ତିକ ମାସରେ ‘ବିଆଳି’ (ଦୀପାବଳୀ) ଓ କାଳୀପୂଜା (ଗିରିଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ପୂଜା) କାର୍ତ୍ତିକ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ବା ‘ପଂଚକ’ ପାଳନ କରାଯାଏ ଓ ମାର୍ଗଶୀର ମାସରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀପୂଜା ଓ ଲକ୍ଷ୍ମୀପୂଜା ପରେ ପୁସ୍ତକ ପର୍ବ ଆସିଥାଏ । ତେଣୁ ଏହା ପଶ୍ଚିମ ଓଡ଼ିଶାର ଶେଷ ପର୍ବ । ଏହି ପର୍ବ ଋଷ ସଂପୃକ୍ତ ଶେଷ ପର୍ବ କହିଲେ ଚଳେ । ଦର୍ଷସାରା ଏହିପରି କୃଷିଭିତ୍ତିକ ପର୍ବ ପର୍ବାଣି ପାଳନ କରିଆସୁଥିବା ପଶ୍ଚିମ ଓଡ଼ିଶାରେ ଯେତେବେଳେ ଏହାର ମୁଖ୍ୟ ଶସ୍ୟ ଧାନ ଅମଳ ଶେଷ ହୁଏ, ସେତେବେଳେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଘରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଦେବୀ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି । ଧନ-ସଂପତ୍ତି ଭରପୁର ଥାଏ । କାହାକୁ ଭୋକ ଉପାସରେ ରହିବାକୁ ପଡ଼େନାହିଁ । ଠିକ୍ ସେତିକିବେଳେ ପୁସ୍ତକ ପର୍ବ ହିଁ ପାଳନ କରାଯାଏ ।

ଉପସଂହାର : ପଶ୍ଚିମ ଓଡ଼ିଶାର ଲୋକମାନେ ପ୍ରାୟ କୃଷି ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥାନ୍ତି । ସେ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ପୁସ୍ତକ ପର୍ବର ମହତ୍ତ୍ୱ ରହିଛି । ଏହି ପର୍ବ ପ୍ରଥମେ ପଶ୍ଚିମାଞ୍ଚଳରେ ଆଦିବାସୀମାନେ ପାଳନ କରୁଥିଲେ ହେଲେ ଯେଉଁ ଆଦିବାସୀ ପରିବାରର ଜମି ନଥିଲା ସେମାନେ ଜମିଦାରଙ୍କ ପାଖରେ ରହି ଋଷକାମ କରି, ଏହି ପର୍ବ ପାଳନ କରୁଥିଲେ । ପୁସ୍ତକ ଏକ ସାମାଜିକ ପର୍ବ । ଏହା ଏକତା ତଥା ଭାବର ପର୍ବ । ଏହି ଦିନ ସମସ୍ତେ ଆମୋଦ ପ୍ରମୋଦରେ ମାତି ଯାଆନ୍ତି ।

~ ଡି.ଆଇ.ଇ.ଟି., ଦଳାଝିରି

ସୁଜସାଇତ୍ ନୋଟ୍

n ମୋହନ ସାହୁ

ମତେ କା'ଣା ଭଲ ଲାଗୁଛି ଛାଡ଼ିକରି ଯିବାରକେ
ଏଡ଼ିକି ସୁନ୍ଦର ସଂସାର
ହେଲେ କାଁ କରମି
ତୋ'ର ଲାଗି ବଳି
ଖାସ୍ ତୋ'ର ଲାଗି ବଳି ମୁଁ ବିଷ୍ଣୁ ପିଉଛେଁରେ ସରକାର ।

ମୁଁ ତ ନକସଲ ନୁହେଁ କି ମାଓବାଦୀ ନୁହେଁ
ବନ୍ଧୁକଥୁଁ ଦାଗିନେମି ସେ ମିଲବାଲାକେ ।
ଦିନରାଏତ୍ ଗୁଡ଼େ କରି
ଛ'ମାସର ଡାଲପୁଛା କମାନାକେ
ଶହେ ଟଙ୍କା ଅଣ୍ଡରରେତ୍ ନେଲା,
ଧୁସଲତାଏଲ ପୋଲ ଉଦା ବାବଦକେ
ପାଁତ୍ ପାଁତ୍ କେଜି ଛତନା କାଟଲା,
ପଏସା ଲାଗି ଧାଇଁ ଧାଇଁ ରେଢ଼ିର ଛାଲ ଛାଡ଼ିଗଲା ।

ଚେକ୍ ଦେଲା ଚେକ୍
ମାସ୍ ମାସ୍ ଟଙ୍କାର ଦେଖା ନାହିଁ
ଟଙ୍କାର ବାଟ୍ ଦେଖି ଦେଖି ଆଖି ଜଳା ହଇଁଗଲା ।

ଭୂତିଆରମାନେ ପିଢ଼ାଥୁଁ ବସଲେ
ମାଲକୋ ପାଇନାନ୍ସବାଲା ଜରୁରାନ୍ କଲେ
ପ୍ରାକଟର ମାଲିକ୍ ଘର ଡାହେଁ ହେଲା ଠିଆ
ସାର୍ ଉଷା ଟଙ୍କା ଉଧାର ଦେଇଥିଲା ମାହାଜନ୍
ଜମିଖିତ୍ ମୋର ଉଡୋଲଥୁଁ ଉଡେଇଁ ନେଲା ।

ଘରେଁ ପଡ଼ିଛି ବେମାରୀ ମାଁ
ପୁଅର ପାଠପଢ଼ାକେ ଟଙ୍କା ନାହିଁ
ଝି'ର ବିହାକଥା ଭାବି ନାହିଁ ପାରବାର
ମାଏଝି ଖିଡ଼େ ପିନ୍ଧିନା ଧୁଇଁ ଶୁଖେଇଁ ପିନ୍ଧୁଛି ।
ଧୁଜା ପି'ବାରଟା ଶିଖିଲି

ଦୁଇଟିଆ ଉଡଲ ବଏସରା କଲି
ନଏଦନଲିଆ ଖଲାବାଏର ଡୋରପତରା
ମେଘ ଜନ୍ ତରା ଦେଖିକରି
ବୋଧ୍ ହେମି କାଏଁ ବଲୁଥିଲି ।
ନାହିଁ ହେଲା... ନାହିଁ ହଇପାରଲା
ମାଏଟ୍ ଭିତରୁଁ ତେର ଛାଡ଼ି ଛାଡ଼ି ଆସଲା ।

ପଏସା ନାହିଁଶୁଣି
ଉଧାର ଆନଲା ପେରିସଲପାନ୍ ଡେକ୍ଲେଇ ନେଇଛେଁ,
ମୋର ମରବାର ଶତପୁରଣ ଟଙ୍କାଥୁଁ ସେଟା ଶୁଣିନେବୁ ।

ତୋ'ର ଲାଗି ତ ଭୁଣେଁ ମରବାରଟା ନୁହେଁ ଅନାହାର
ରକ୍ଷା ଆତ୍ମହତ୍ୟାଟା ହଇଛି ବେମାର,
କାହାରଠାନ୍ ନିଏ ପାଏମି
କାହାର ଆଗେଁ ମୁତ୍ ପିରମି
କିଏ ଶୁଲିଛି ମୋର ଲାଗି ସତର ଦରବାର,
ସବୁ ବେକାର ସବୁ ବେକାର
ମୋର ଜୀବନ୍ତା ହଇଗଲା ଗୁଡ଼ାରଙ୍ଗେ ଅସାର
ଆତ୍ମ ବଢ଼ିବାରଟା ନାହିଁ ଦରକାର, ନାହିଁ ଦରକାର ।
ଅତିକ୍ଷା ଥା' ବେଟା, ଭୋଟ୍ ପାଉଥା
ମାନସ୍ ମହନ୍ ତଦନ୍ତ କମିଶନ୍ ରାଜି ଭାଷଣ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ପ୍ରତିଜ୍ଞା
ସମାକ୍ଷା ବୈଠକ୍ ଜନଶୁଣାଣି ଜନସଂପର୍କ ପଦଯାତ୍ରା ସବୁ କରୁଥା'
ନିଷ୍ଠାଲଙ୍କ୍ ନିଷ୍ଠାଶଙ୍କ୍ ରାଜଭୋଗ୍ କରୁଥା',
ମୋର ମରବାର ଲାଗି ତୁଇଁ ଦୁଷ୍ଟା ନୁହେଁ
ମୋର ମୃତ୍ୟୁ ଲାଗି ମୁଇଁନ ଦୁଷ୍ଟା ଆଏଁ
ତୁଇଁ ମୁଲହୁଁ ଦୁଷ୍ଟା ନୁହେଁ ଆଉରେ ସରକାର
ତୁଇଁ ମୁଲହୁଁ ଦୁଷ୍ଟା ନୁହେଁ ॥

v ଗ୍ରାମ୍ୟୋ: ମଜାପଡ଼ା, ଭାଷା: ଅତାବିରା

ଜି: ଚରଗଡ଼ - ୭୬୮୦୨୭

ଭ୍ରାମ୍ୟଭାଷ : ୯୮୬୧୧୯୨୮୪୨

ଜିଏ ଦେଶମେ ବଞ୍ଚି ପୁରୁତି ହେ

• ଏପ୍ରେମରାଜ ସାହୁ (ମାୟାଧର)

ଜିଏ ଦେଶମେ ବଞ୍ଚି ପୁରୁତି ହେ
ହମ ଉସ୍ ଦେଶ୍ ମେ ରହେତି ହେ ॥
ଭାଦ୍ରା ସେ ଲାଲର ନେହିଁ ହମକୋ
ବାସି ପଖାଲେ ଗୁରୁରାନ୍ ତଳାତି ହେ ॥୦॥
ବଞ୍ଚିପୁରାକେ ସରକାର ବାହାଦୁର
ଦୈବୀ ଦୁର୍ବପାକ୍ ନେହିଁ ବଲ୍ଲତି ହେ ॥
ଉଡ଼ି ବୁଡ଼ି ପୁଡ଼ି ଜଗା ଲିଙ୍ଗା ଚଢ଼ି
ପୁରୁବ ଦିଶମେ ଗିଲିପ୍ ପେଲ୍ଲତି ହେ ॥୧॥
ଶୁଠି ପିପ୍ପଳି ଚିରାତା ବାଗିର
ଆମର ହାତଗୋଡ଼ ଦିଖତି ହେ ॥
ଛାତିର ହାତ୍ ଯା'ର ବା'ରି ନାଲି ହଏ
ତାହାକେ ମାଏଝି ବଲ୍ଲତି ହେ ॥୨॥

ବୁଦ୍ଧି ବୁଦ୍ଧି ବିର ଯା'ରଠାନେ ହେଲା
ସହର ଆଡ଼କେ ସତେ ଭାର୍ତତି ହେ ॥
ବ୍ୟମାନ ନେତାକର ଗରିବଟାଆଁ
କେରୁଆଁ ହଳ୍ ପସ୍ତି ହେ ॥୩॥
ଓଡ଼ିଶା ମେପକେ ଯଦି କେସବୁକ୍ କରମା
ତେବରି ଆଡେ ଆୟ ଭୁଜ୍ଜି ଆଡେ ବ୍ୟୟ ହୋତି ହେ ॥
ଆମର ବେଡ଼ି ବୁଡ଼ି ସମ୍ବଲେଇ
ଆମକୁ ସମ୍ବଲେଇ କରୁ ରଖିତି ହେ ॥୪॥

▼ ବରାହଗୋଡ଼ା, ବରଗଡ଼

ସଂଗ୍ରାହକ : ମୋହନ ସାହୁ

‘କୋଶଳ କଥା’ ପାଇଁ ଲେଖା ଆବଶ୍ୟକ

କୋଶଳର ଇତିହାସ, ପରିବେଶ, ସମ୍ପଦ, କାର୍ତ୍ତି ସଂସ୍କୃତି, ସମସ୍ୟା, ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟ, ଜୀବନଚର୍ଯ୍ୟା, ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ନୀତି ଦୀର୍ଘ ଲେଖାମାନ ବର୍ଷର ସବୁସମୟରେ ପଠାଇବାକୁ ଅନୁରୋଧ ।

- ୧- ଲମ୍ବା କାଗଜର ୩/୪ ପୃଷ୍ଠାରୁ ଅଧିକ ହେବା ଉଚିତ ନୁହେଁ ।
- ୨- ଲମ୍ବା ଲେଖାକୁ କ୍ରମଶଃ ଆକାରରେ ଦିଆଯାଇପାରେ ।
- ୩- କାଗଜର ଗୋଟିଏ ପାର୍ଶ୍ବରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଅକ୍ଷରରେ ଲେଖିବେ ।
- ୪- ୨ଟି କପି କରି ଗୋଟିଏ ପାଖରେ ରଖିଥିବେ । କାରଣ ଲେଖା ଫେରସ୍ତ କରାଯିବ ନାହିଁ ।
- ୫- ଲେଖାରେ ଥିବା ତଥ୍ୟ, ସୂଚନା ଓ ମତାମତ ଲେଖକଙ୍କ ନିଜସ୍ବ ବୋଲି ଧରାଯିବ ।

ଲେଖା ପଠାଇବାର ଠିକଣା :

ସଂପାଦକ

ପୁରୋହିତ ଭବନ, ଏଲ.ଆଇ.ସି. ଅଫିସ ପାଖ, ଏନ୍.ଏଚ୍.-୬, ବରଗଡ଼

ମୋ: ୯୮ ୬୧୧ ୯୨୮୪୨, ୯୬୫୮୩୬୧୧୦୩

Seven Hills

RESIDENTIAL SCHOOL

Linking Learning to Life

**Admission Open
Classes from
Nursery to IX**

*Digital Class Room
Smartclass*

EDGE

e-learning

Multi Dimensional Education

Integrated and Innovative Curriculum

School Buses playing from all corners of Sambalpur

Life Skill and Leadership Development Programme

Hostel facilities with modern amenities & nutritious food

(JHARSUGUDA HIGHWAY) PARDHIAPALI, SAMBALPUR

Phone : 0663-3208999, 6450789, 9937992999, 9040758879, 9437056493

Digital Edition: Koshal Katha

This is a digital copy of the

Monthly Journal of “Koshal Katha”,

that is Published from Bargarh, Koshalanchal,

Orissa. With the permission of its Publisher it was

carefully scanned by the State Coordinator of “Koshal Sangharsh Yuva Sena/Kosys” to make it available online for the people of Koshalanchal.

Kosys

Koshal Sangharsh Yuva Sena